

CUMHURİYET SENATOSU TUTANAK DERGİSİ

64 ncü Birleşim

29 . 4 . 1971 Perşembe

İÇİNDEKİLER

	Sayfa		Sayfa
1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ	738-739	Hava Kuvvetleri Komutanlıkları» ve 6 ncı maddesinin 2 ncı fıkrasındaki «Kuvvet Komutanlıkları» deyimlerinin Anayasaya aykırı olduğundan iptaline karar verildiğine dair Anayasa Mahkemesi Başkanlığı tezkeresi	741
2. — GELEN KÂĞITLAR	739		
3. — YOKLAMA	740		
4. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI	740		
1. — Türk - Irak, Türk - Macaristan, Türk - Kore ve Türk - Vietnam Parlâmentolararası Dostluk grupları teşkiline dair Müsterek Başkanlık Divanı kararının tasvibi hakkındaki Başkanlık tezkeresi	740	5. — CUMHURİYET SENATOSU ARAŞTIRMASI	741,757
2. — Kanada Avam Kamarası Başkanının, bir Türk Parlâmento Heyetini Kanada'yı ziyarete davetine icabetin muvafık görüldüğüne dair Müsterek Başkanlık kararı hakkındaki Başkanlık tezkeresi	740	1. — Diyanet İşleri Başkanlığında görevli Yaşar Tunagür'ün faaliyetleri konusunda kurulan Cumhuriyet Senatosu Araştırma Komisyonu raporu (10/28)	741:751
3. — Avustralya Temsilciler Meclisi Başkanının, bir Türk Parlâmento heyetini Avustralya'yı ziyarete davetine icabetin muvafık görüldüğüne dair Müsterek Başkanlık kararı hakkındaki Başkanlık tezkeresi	741	2. — Cumhuriyet Senatosu Ankara Üyesi Yiğit Köker ile İstanbul Üyesi Halûk Berkol'un TRT Ankara Televizyonuna dair Senato Araştırması istiyen önergesi (10/34)	757
4. — Millî Savunma Bakanlığı Görev ve Teşkilâtı hakkındaki 1325 sayılı Kanunun 4 ncü maddesindeki «ile Kara, Deniz,		3. — Cumhuriyet Senatosu Ordu Üyesi Şevket Köksal'in, İstanbul'un Sağmalcılar ve Esenler muntakalarında vukubulan kolera hastalığına dair Senato araştırması istiyen önergesi (10/35)	757
		4 — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Ekrem Özden'in, İstanbul'un Sağ-	

	<i>Sayfa</i>
malçılar ve Esenler mintikalarında vukubulan kolera hastalığına dair Senato araştırması istiyen önergesi (10/36)	757
5 — Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi Mehmet Hazer'in, üniversite ve yüksek okullarda vukubulan boykot, işgal ve diğer hâdiselere dair Senato araştırması istiyen önergesi (10/38)	757
6 — Cumhuriyet Senatosu Ankara Üyesi Yiğit Köker'in, öğrenci olayları ve şiddet hareketleri doğuran hususlara dair Senato araştırması istiyen önergesi (10/40)	757
7 — Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi Sırrı Atalay'ın, son beş yıl içinde açılan ve kullanılan kredilerin ekonomik ve sosyal kalkınmadaki katkı ve etkilerine dair Senato araştırması istiyen önergesi (10/42)	757
8 — Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi Sırrı Atalay'ın, Bölgelerarasında artan farklılık ve bölgesel plâna gitmek zorunluğu olup olmadığı hususlarında Senato araştırması istiyen önergesi (10/43)	757:758

	<i>Sayfa</i>
6. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER	751
1. — Ticari İşletme Rehni kanun tek lifinin Millet Meclisince kabul olunan metni, ve Cumhuriyet Senatosu Mali ve İktisadi İşler ve Anayasa ve Adalet komisyonlarından 5 er üye alınmak suretiyle kurulan Geçici Komisyon raporu (Millet Meclisi 2/17; Cumhuriyet Senatosu 2/311) (S. Sayısı : 1551)	751:757
2. — Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Mehmet Ünaldu'nun, İktisadî 87 ve 88 nci maddelerinin tadili hakkında İktisadî teklifi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (2/263) (S. Sayısı : 1441)	757
7. — SORULAR VE CEVAPLAR	758
B — YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI	758
1. — Cumhuriyet Senatosu Çanakkale Üyesi Nâhit Altan'ın Lapseki - Gelibolu arasında bir araba vapuru tahsisine dair yazılı soru önergesi ve Ulaştırma Bakanı Hâlık N. Arıkan'ın cevabı (7/737)	758:759

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Avrupa Ekonomik Topluluğu Karma Parlamento Komisyonu üyeliğine, C. H. P. Grupunca Kars Üyesi Sırrı Atalay'ın aday gösterildiğine dair Başkanlık tezkeresi;

Avrupa Konseyi İstişari Meclisinin toplantılarına katılmak üzere C. H. P. Grupunca Aydın Üyesi Halil Goral'ın asıl ve Ordu Üyesi Şevket Köksal'ın yedek üye olarak gösterildiğine dair Başkanlık tezkeresi;

Cumhurbaşkanınca S. Ü. Ragıp Üner'in Bütçe Komisyonu üyeliğinden istifası;

Cumhurbaşkanınca S. Ü. Feridun Cemal Erkin'in Kontenjan Grupundan istifası sebebiyle Dışişleri ve Tanıtma Komisyonu ile Hesapları İnceleme Komisyonundan çekildiğine dair önergesi;

Cumhurbaşkanınca S. Ü. Hayri Dener'in Kontenjan Grupundan ayrılması sebebiyle Milli Eğitim Komisyonu üyeliğinden istifası;

Cumhurbaşkanınca S. Ü. Lütü Akadlı'nın Kontenjan Grupundan çekilmesi nedeniyle Bayındırlık, Ulaştırma, İmar ve İskân Komisyonundan istifası;

Okurunda, bilgi edinildi.

22 . 4 . 1962 günlü 45 sayılı Yüksek Hâkimler Kurulu Kanununun 26 . 6 . 1970 günlü 1307 sayılı Kanunun 1 nci maddesi ile değiştirilen 77 nci maddesinin 1 nci ve 4 ncü fıkralarının;

Aynı Kanunun 1307 sayılı Kanunla değişik 89 ncü maddesinin;

77 nci maddenin iki fıkrasının iptali dolayısıyla öteki fıkralarının ve değişik 95 nci maddenin 77 nci maddeye atıf yapan hükmü ile 1307 sayılı Kanunun geçici 1 nci maddesinin Anayasaya aykırı olduğundan iptaline ve iptal kararının 15 . 10 . 1971 tarihinde yürürlüğe girmesine karar verildiğine dair Anayasa

Mahkemesi Başkanlığı tezkeresi okundu bilgi edinildi.

Gaziantep Üyesi Salih Tanyeri'nin (6/559) S. Sayılı sorusunun yazılıya çevrilmesini isteyen önergesi okundu, gereğinin yapılacağı bildirildi.

Sivas Üyesi Hüseyin Atmaca'nın Amerikalı yazar John Hughes'in basında çıkan afyon kaçakçılığı ile ilgili yazısı konusundaki araştırma önergesini geri aldığına dair önergesi okundu, gereğinin yapılacağı bildirildi.

28 Nisan 1971 Çarşamba günü saat 15,00 te toplantı yapılacağı bildirildi.

Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerine ve-rilecek avans hakkında kanun teklifi görüşül-dü ve teklifin kanunlaşması kabul edildi.

Diyanet İşleri Başkanlığında görevli Yaşar Tunagür'ün faaliyetleri konusunda kurulan Cumhuriyet Senatosu Araştırma Komisyonu raporu üzerindeki görüşmelere bir süre devam olundu.

29 Nisan 1971 Perşembe günü saat 15,00 te toplanılmak üzere birleşime saat 19,00 da son verildi.

Başkan
Başkanvekili
Hayri Mumcuoğlu

Kâtip
Sivas
Hüseyin Öztürk

Kâtip
Bitlis
Orhan Kürümoğlu

SORULAR

Sözlü soru

1. — Cumhuriyet Senatosu İçel Üyesi Lütü Bilgen'in, narenciye ihracatına dair, sözlü soru önergesi Başbakanlığa gönderilmiştir. (6/561)

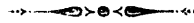
Yazılı soru

1. — Cumhuriyet Senatosu Kontenjan Üyesi Ragıp Üner'in, Gümrük Muhafaza ve Muamele sınıfı memurlarına dair yazılı soru önergesi Gümrük ve Tekel Bakanlığına gönderilmiştir. (7/761)

2. — GELEN KÂĞITLAR

Tasarı

1. — Toprak Mahsülleri Ofisi Kanununun 3 ncu maddesinin değiştirilmesine dair kanun tasarısının Millet Meclisince kabul olunan metni (Millet Meclisi 1/234; Cumhuriyet Senatosu 1/1215) (Malî ve İktisadi İşler ve Bütçe ve Plân komisyonlarına)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15,00

BAŞKAN — Başkanvekilî Hayri Mumcuoğlu

KÂTİPLER : Orhan Kürümoğlu (Bitlis), Hüseyin Öztürk (Sivas)

BAŞKAN — 64 ncü Birleşimi açıyorum.

3. — YOKLAMA

BAŞKAN — Yoklama yapılacak, efendim. (Yoklama yapıldı.)

BAŞKAN — Çoğunluğumuz vardır. Bir gündem dışı söz istemi var, Genel Kurulun son haftalarda tecelli eden temayülüne göre, Başkanlık olarak gündem dışı talepleri yerine getirmiyoruz.

Sayın Fethi Tevetoğlu, Kızıl Çin'in tanınip tanınmaması konusu ile ilgili basında yer alan mühim mesele üzerinde gündem dışı söz isteminde bulunmuştur.

Sayın Fethi Tevetoğlu direniyor musunuz efendim?

FETHİ TEVETOĞLU (Samsun) — Evet efendim, direniyorum.

BAŞKAN — Sayın Tevetoğlu, okuduğum konuda gündem dışı konuşma istemlerinde direnmektedirler. Kabul buyuranlar işaret etsinler efendim... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir, efendim.

4. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — *Türk - Irak, Türk - Macaristan, Türk - Kore ve Türk - Vietnam Parlâmentolararası Dostluk grupları teşkiline dair Müsterek Başkanlık Divanı kararının tasvibi hakkındaki Başkanlık tezkeresi.*

BAŞKAN — Gündeme geçiyoruz. Sunuşlar var, takdim ediyorum.

Genel Kurula

Türkiye Büyük Millet Meclisinde;

1. a) Türk - Irak Parlâmentolararası dostluk grubu.

b) Türk - Macaristan Parlâmentolararası dostluk grubu,

c) Türk - Kore Parlâmentolararası dostluk grubu,

d) Türk - Vietnam Parlâmentolararası dostluk grubu kurulması hakkındaki müsterek Başkanlık Divanının muvafik mütalâasının Meclislerin Genel Kurullarının tasvibine sunulması, müsterek Başkanlık Divanının 19 . 4 . 1971 tarihli toplantısında kararlaştırılmıştır.

Yüksek tasviplerinize arz olunur.

Tekin Arıburun

Cumhuriyet Senatosu Başkanı

BAŞKAN — Oylarınıza sunuyorum. Kabul buyuranlar... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir, efendim.

2. — *Kanada Avam Kamarası Başkanının, bir Türk Parlâmento Heyetini Kanada'ya ziyarete davetine icabetin muvafik görüldüğüne dair Müsterek Başkanlık kararı hakkındaki Başkanlık tezkeresi.*

BAŞKAN — Tezkereyi okutuyorum.

Genel Kurula

Kanada Avam Kamarası Başkanının, Millet Meclisi Başkanı ve bir Türk Parlâmento Heyetini ziyaret maksadiyle Kanada'ya davetine icabet olunmasının muvafik görüldüğü yolundaki Müsterek Başkanlık Divanı mütalâasının Meclislerin Genel Kurullarına sunulması, Müsterek Başkanlık Divanının 19 . 4 . 1971 tarihli toplantısında kararlaştırılmıştır.

Genel Kurulun yüksek tasviplerine saygı ile sunulur.

Tekin Arıburun

Cumhuriyet Senatosu Başkanı

BAŞKAN — Oylarınıza sunuyorum. Kabul buyuranlar... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir efendim.

3. — *Avusturalya Temsilciler Meclisi Başkanının, bir Türk Parlâmento heyetini Avusturalya'ya ziyarete davetine icabetin muvafık görüldüğüne dair Müsterek Başkanlık kararı hakkındaki Başkanlık tezkeresi*

BAŞKAN — Bir sunuş daha var. Okutuyorum.

Genel Kurula

Avusturalya Temsilciler Meclisi Başkanının bir Türk Parlâmento Heyetini ziyaret maksadıyla Avusturalya'ya davatine icabet olunmasının muvafık görüldüğü yolundaki müsterek Başkanlık Divanı mütalâasının Meclislerin Genel Kurullarına sunulması müsterek Başkanlık Divanının 19. 4. 1971 tarihli toplantısında kararlaştırılmıştır.

Genel Kurulun yüksek tasviplerine saygı ile sunulur.

Tekin Arıburun

Cumhuriyet Senatosu Başkanı

BAŞKAN — Oylarınıza sunuyorum: Kabul buyuranlar... Etmeyenler... Kabul edilmiştir, efendim.

4. — *Millî Savunma Bakanlığı görev ve teşkilâtı hakkındaki 1325 sayılı Kanunun 4 ncü maddesindeki «İle Kara, Deniz, Hava Kuvvet-*

leri Komutanlıkları» ve 6 ncü maddesinin 2 ncü fıkrasındaki «Kuvvet Komutanlıkları» deyimlerinin Anayasaya aykırı olduğundan iptaline karar verildiğine dair Anayasa Mahkemesi Başkanlığı tezkeresi.

BAŞKAN — Bir Anayasa Mahkemesi kararının sunuşu var, okutuyorum.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Millî Savunma Bakanlığı görev ve teşkilâtı hakkındaki 1325 sayılı Kanunun 4 ncü ve 6 ncü maddelerinin iptali hakkında açılan dâva üzerine yapılan inceleme sonunda:

1. Millî Savunma Bakanlığı görev ve teşkilâtı hakkındaki 31 . 7 . 1970 günlü, 1325 sayılı Kanunun 4 ncü maddesindeki (İle Kara, Deniz, Hava Kuvvetleri Komutanlıkları) deyiminin Anayasa'nın 110. maddesine aykırı olduğuna ve iptaline;

2. Aynı Kanunun 6 ncü maddesinin ikinci fıkrasındaki (Kuvvet Komutanlıkları) deyiminin Anayasa'nın 110. maddesine aykırı olduğuna ve iptaline;

27 . 4 . 1971 gününde 1970/52 - 1971/46 sayılı karar verilmiştir.

Bilgilerini rica ederim.

İ. Hakkı Ketenoğlu

Anayasa Mahkemesi Başkanı

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulmuştur, efendim.

5. — CUMHURİYET SENATOSU ARAŞTIRMASI

1. — *Diyanet İşleri Başkanlığında görevli Yaşar Tunagür'ün faaliyetleri konusunda kurulan Cumhuriyet Senatosu Araştırma Komisyonu raporu (10/28)*

BAŞKAN — Rapor üzerindeki görüşmelere devam ediyoruz, efendim.

Söz, Sayın Salim Hazerdağlı'da, buyurunuz efendim.

EKREM ÖZDEN (İstanbul) — Diğer söz isteyenleri lütfeder misiniz efendim.

BAŞKAN — Arz edeyim efendim. Sayın Hazerdağlı'dan sonra, Sayın Mirkelâmoğlu, Sayın Ekrem Özden, Sayın Hüseyin Öztürk. Başka da söz isteyen yok, efendim.

SALİM HAZERDAĞLI (Elâzığ) — Sayın Başkan, Yüce Senatonun sayın üyeleri; geçen oturumda Diyanet İşleri Başkan yardımcısı

Yaşar Tunagür hakkında verilen Komisyon raporu üzerinde konuşmuştum. Ben Komisyon üyesi olarak konuşuyorum. Geçen oturumdaki konuşmalarım usule aid olduğundan Sayın Başkan tarafından, usule bir itirazım bulunmadığını ve esasa geçtiğimi, esasa ait itirazlarım bulunduğundan dolayı, esasa mütaallik söz vereceğini beyan buyurmuşlardı.

Bendeniz şunu arz etmek istiyorum. Muhterem arkadaşlarım, geçen oturumda da arz ettiğim gibi, bu rapor hukuki anlamda, hukuki tâbirle ma'mülün bih bir rapor değildir. Tüzüğe uygun olarak tanzim edilmiş, düzenlenmiş bir rapor değildir. Bunları geçen oturumda söylediklerimi, özetliyerek tekrar ifade ediyorum. Çünkü Tüzüğün 39 ncü maddesine göre, bir oylama, bir müzakere yapılmamış ola-

rak tanzim edilmiş bir rapordur. Bunu zannediyorum ki, Yüksek Başkan, sözcüden, Komisyonun diğer üyelerinden sorduğu zaman bu ciheti tesbit etmiş olacaktır.

Kaldı ki, usule ait itirazlar esasa geçildikten sonra söylenemez gibi bir iddia da Cumhuriyet Senatosunda ileri sürülemez.

Cumhuriyet Senatosunda, mahkemeler gibi usule ait itirazlar önceden ileri sürülmedikçe, esasa geçildikten sonra ileri sürülemez diye bir şey söylenemez. Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununda ceza usulündeki ilk itirazlar, itirazatı iptidaiye denilen şeyler Cumhuriyet Senatosunda ve İçtüzüğümüzde yoktur. Usule ait itirazlar her zaman ileri sürülebilir. Kaldı ki, ben dün ilk defa Sayın Özgüneş'ten sonra söz isteyenlerden birisi idim. Ancak söz sırası gelmediği için konuşmak imkânını bulabildim.

Muhterem arkadaşlarım, komisyonların çalışmalarından Yüksek Başkanlık Divanı sorumludur. Komisyon kurulduktan sonra başkan, divan üyelerini seçtik. Ondan sonra bilgileri toplamaya başladık. Geçen oturumda arz ettiğim gibi, Cumhurbaşkanlığına, Diyanet İşleri Başkanlığına, diğer müesseselere tezkereleri yazdık; bilgileri topladık, şahitleri dinledik. Ondan sonra, bu maddeleri birer birer müzakere edip oylamadan geçirmek lâzımgelirken, bırakınız maddeleri, teker teker, raporu oylamadan geçirmek lâzımgelirken, raporu dahi oylamadan geçirmeden, rapor huzurunuzda geldi. Bekliyorduk ki, başkan bizi çağırıp bu işleri müzakere edecek, biz de fikirlerimizi söyleyecek, düşüncelerimizi bildirecek, hangisi vârittir, hangisi vârit değildir maddelerini, izah edecektik. Bunları yapmadan başkanlık raporu yazmış, beğenen raporu imzalasın, beğenmiyen imzalamasın gibi bir olup bittiye getirilmiş bir rapordur bu..

Başkanlık Divanını şimdi haberdar ediyorum. Başkanlık Divanı komisyonların çalışmalarından usule, tüzüğe uygun olarak raporlar tanzim edilmiş bir rapor değildir. Bilfarz, komisyon usulü dairesinde toplanmamış, komisyon tüzük hükümleri dairesinde divanını seçmemiş, alel usul bir raporu imzalatarak buraya getirmiş olsa, bir üye tarafından bu cihet ileri sürülse, Başkanlık Divanı bu rapor üye-

rinde bir amel, bir fiil, bir araştırma yapmıyacak mıdır? Onun için ben Başkanlık Divanını haberdar ediyorum ve diyorum ki, bu rapor tüzük hükümlerine göre düzenlenmiş bir rapor değildir. Ma'mülün bih değildir, muteber değildir, üzerinde amel edilemez. Şimdi usule ait itirazların bittikten sonra esasa geçiyorum.

BAŞKAN — Sayın Hazerdağlı bir noktada rica edeceğim. Geçen birleşimde, Başkan olarak, usule ilişkin itirazların dermeyanı için tüzüğümüzde bir süre tâyin edilmediğini belirttikten sonra, zatiâlinizin bu kez tekrar ettiğiniz konuyu da ifade ederek, Genel Kurulun takdirine arz ettim. Genel Kurul zatiâlinizin ayrıca önerge halinde verdiğiniz bu itirazınızı reddetti ve zatiâlinizin esas hakkında rapora muhalif kaldığımız için söz hakkınızın mahfuz olduğu ifade edildi. Bu kez esas hakkındaki itirazlarınızın dermeyanına devam buyurun, kıymetli irşatlarınızdan ayrıca istifade edilecektir, efendim.

SALİM HAZERDAĞLI (Devamla) — Es-tagfurullah efendim. Sayın Başkanım, ben usule ait itirazımı her zaman dermeyan edebileceğimi ifade ettim; öncesi sonrası olmadığını da zatiâliniz de kabul buyuruyorsunuz. Şimdi ben bir önerge verdim reddedildi diye Başkanlık Divanını haberdar etmek yine benim görevim içindedir. Başkanlık Divanını haberdar ediyorum; diyorum ki, rapor tüzüğe uygun olma üzere yapılmadı. Yüce Senato tabiatıyla bütün meseleleri bilemez, ancak Başkanlık Divanı bunu inceler. Meselâ Başkanlık Divanı Kâtibini çağırın, rica ediyorum tutanakları celbedin. Tüzüğün 39 ncu maddesi diyor ki, «Komisyonların görüşmelerinde Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun görüşme usulü uygulanır.» Tutanak tutulur, yahut da hiç değilse tutanağın özeti tutulur. Biz başında dedik ki, bunu teypte alalım, bütün konuşmaları. Başkan birinci oturumu teypte aldı, ondan sonra ne tutanak ne bir şey. Ben şimdi diyorum ki, komisyonun kâtibinden sorulsun, tutanak var mıdır, yok mudur? Tutanak esastır, komisyonun çalışmalarında tutanaksız bir çalışma olabilir mi? Getirin tutanakları tetkik buyurun; üyeler de burada, eğer oylama yapılmışsa, eğer müzakere yapılmışsa, ben her türlü şeye katlanmaya hazırım ve razıyım

diyorum. Bu esasa müessir bir şeydir, önemli bir konudur. Bu bir sebep. Bunu Genel Kurul bilemez. Rapor mamülünbih değil diyorum.

Muhterem arkadaşlarım, gelelim raporun esasına. Bu raporu, sizin seçtiğiniz komisyon, sizlere bilgi getirmek için, bilgi toplayıp sizin bilgilerinize arz etmek için gelmiş komisyonunuz hazırlamadı. Bu raporu Sayın Tevfik Kular hazırladı. Onun raporudur, bunu imzalayan üyeler de bunu burada söylediler. Kimseyi çağırıp müzakere yapmadı, işi olup bittiye getirdi, bu rapor onun raporudur, komisyon raporu değildir.

Şimdi arkadaşlarım raporun eksik olduğunu, araştırmaların eksik yapıldığını, eğer bu iş esas meselesi ise, ki esas ile usul meselesi burada çok birbirine griftir, esas meseleye geçiyorum.

Arkadaşlarım, rapor eksiktir. Bir örnek vereceğim. Bu muhalefet gerisindeki maddeleri teker teker burada eleştirmiyeceğim. Çünkü, bunları yazmışız, okunmuşsunuz Sayın Üzgüneş de bunları ifade ettiler, diğer arkadaşlarım da bunu söylediler, bunlarla vakitinizi almıyacağım. Ben ayrı şeyler konuşacağım. Diyorum ki, bu rapor eksiktir. Örneğin, Yaşar Tunagür 1969 seçimlerinden önce, yani 10 Ekim seçimlerinden önceki Cuma günü yaklaşık Diyarbakır, Urfa ve Cilney - Doğu Anadolu illerine seçim propagandası için gitmişler diye iddia ediliyor. Biz Sayın Başkan dedi ki, Türk Hava Yollarına tokere yazaları soruldu. Bu arkadaş, bu adam, bu vasıfeli, bu Diyanet İşleri görevlisi hakikaten seçim propagandasına çıkmış mıdır, çıkmamış mıdır? Seçim propagandasına çıkıp çıkmadığı bilemez ama, Diyarbakır'a gitmiş midir, gitmemiş midir öğreniriz, bunu. Öğreniriz, seçim propagandası yoksa, adamı temiz çıkarırız.

Ama, Sayın Başkan bu araştırmayı yapmadı. Eğer bu bileti bulsaydık, o saman belki içimizden bir kısım üyeler Diyarbakır'a gider, bu araştırmayı, böyle bir seçim propagandası yapıp yapmadığını tahkik ederdi, incelerdi ve bir bilgi getirirdi. Ama Sayın Başkan bunu yapmadı.

Muhterem arkadaşlarım, bu çok önemli bir konudur. Diyanet İşleri gibi müslümanların temsil edildiği, müslümanların kararlığı bu-

lunan bir karargâhın komutasını her ne suretle ele geçirmiş olan bir adam seçimlerde propagandaya çıkabiliyorsa, bir partinin lehinde, diğer bir partinin aleyhinde konuşabiliyorsa bu işi araştırmak lazımdır, muhterem arkadaşlarım. Benim aleyhimde, sizin lehinizde veya sizin aleyhinizde benim lehimde konuşan, Diyanet İşlerinin karargâhında oturan bir adam, benim İslam Dininin temsilcisi olacak, bu adam temsilcisi olamaz ya, bir de din adamı çıktı başımıza, sanki din adamı bizim dinimizde varmış gibi. Muhterem arkadaşlar, bizim dinimizde din adamı yok, ruhban sınıfı yok.

Din görevlisi, diyanet görevlisi var. Bu görevli kendisine bir sınıf, bir emtiyaz cüsü vererek, efendim birtakım diyanet görevlilerini ziyaret ederdi, birtakım propagandalara girerek, seçimlerde dolarsa, bu memlekette hem dine, hem bu adama karşı saygımız, dolayısıyla onun şahsında dine karşı, birçok kimselerin saygısı azalır. En büyük ihanet, dine.. Bırakınız seçimleri. Seçimler bu sene başka olur, gelecek sene başka olur. Ama en büyük hakaret, en büyük zarar dine yapılmış olur, İslam Dinine yapılmış olur, yarık olur. Ben artık o adama saygı göstermem. Arkadaşlar, bunu tahkik etmediler, bu iş tahkik edilmemiştir, araştırılmamıştır. Sayın Üzgüneş'in söyledikleri şeylerin bir çoğundan daha önemlidir, bu benim nazarımda ve muhalefet gerisinde de vardır, araştırılmamıştır, araştırma yapılmamıştır. Eğer araştırma yapılsaydı, ben bunu tesbit edecektim. Ben buna müttal olmuşum, bizzat o bölgenin adamı olarak, bu işi iyi biliyorum.

Arkadaşlarım, bundan sonra başka bir önemli konu var. Deniyor ki, iddia ediliyor ki, Tanus Beymüftüsü Fazıl Benaşur Türkiye'ye gelmiş. İstanbul'da bizim Yaşar Tunagür'le mülakat yapmış; bu mülakatta Türkiye'de er geç Şeriat hükümleri tatbik edileceğini ona ifade etmiş, bu mülakatta konuşmuş. Arkadaşlar, bunu Milli Emniyet bildirmiş, Milli Emniyetin verdiği raporlar ne derecede ma'mulün bih, ne kadar mutabek hepimiz bunu biliyoruz. Ama, Milli Emniyetin bu uydurması, böyle Fazıl Benaşur'u bulacak, efendim Türkiye'de er geç bu hükümler tatbik edilecek gibi bir sözü uydurması insanın aklına ilk nazarda mümkün, imkân dâhilinde görülüyor. Bu veya buna yakın bir

lâf olmuş olacak. Bir araştırma yapalım dedik, bu adamı temize çıkarırız. Korkunç bir şey beyefendiler, korkunç bir şey. Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı olan adam, Devlet görevlisi, Devletin üst kademelerinde vazife almış bir adam, kalkıp da Tunus Başmüftüsüne Türkiye'de şeriat hükümlerinin tatbik edileceğini söyleyebilmesi, Atatürk ilkelerine, Anayasaya aykırı olarak, üzerinde hassasiyetle durduğumuz bu konuda, nasıl bir konuşma yapabilir; hem de bir yabancı ile. Bunu araştırmak lâzım, önemli bir konu, bu. Araştırılmadı, yapılmadı araştırma. MİT'e bir tezkere yazdık. MİT. dedi ki, bizde bu konuda değil, bütün umumi konularda doküman yok dedi. Arkadaşlar, bunun araştırılması imkânı, hangi zamanda toplanılmış bunun yanında kimler varmış insan bir şeyler elde edebilirdi. Hakikaten bu kadar korkunç işler yapıyorsa, bu adam hakkında sizler de bir bilgiye sahip olurdunuz. Biz adamı ipe çekmiyeceğiz, ceza da vermeyeceğiz, yalnız sizlerin bilgi sahibi olmanızı temin edecektik. Buna imkân vermediler. Şimdi bu kadar önemli, Türkiye'yi, Türk Devletini temelinden sarsan bir konuda Sayın İbrahim Tevfik Kutlar bu araştırmayı yapmadı. Bu itibarla bu rapor. muhterem arkadaşlarım, eksik, usule aykırı yapılmış bir rapordur. Niçin böyle oldu? Acıdır söyleyeceğim. Tarihimize olmamış işler değil, nice cinci hocalar devlet ricalini etkisi altına almış. İşte anlaşılıyor ki, bu hoca da devlet ricalini, Sayın Atabeyli'yi - maalesef burada yok - ondan sonra Sayın İbrahim Tevfik Kutlar'ı etkisi altına aldı, bu hoca da o cins hocalardan birisidir; beni dinlediğiniz için saygılar sunarım.

BAŞKAN — Teşekkür ederim. Sayın Mirkelâmoğlu.

NECİP MİRKELÂMOĞLU (İzmir) — Hayır, konuşmıyacağım.

BAŞKAN — Peki efendim. Sayın Ekrem Özden.

EKREM ÖZDEN (İstanbul) — Sayın Başkan, çok değerli senatör arkadaşlarım; ben bu Tunagür hakkındaki konuları bir raporla huzurunuzda getiren komisyonun faaliyetinden ve bu raporda 20 konu var, bu konuların üzerinde teker teker duracak değilim. Asıl benim üzerinde durmak istediğim büyük bir nokta, konunun

komisyonda tartışılması ve komisyonun ne suretle bir rapor tanzim etmesi lâzımgeldiği üzerinde olacaktır.

Kıymetli arkadaşlarım, bir konu etrafiyle bir komisyonla mütalâa edilir. Komisyon bütün delilleri elinde mevcutsa onları, mevcut değilse nerede bulunuyorsa getirtmek suretiyle de o delilleri kendi tetkik sözgecinden geçirir ve bunun üzerinde bir kanaati vicdaniyeye varır. Bu vicdani kanaatini de bir raporla bize getirir.

Muhterem arkadaşlar, raporun altında görüyoruz, onbir üye imza koymuş. Bunlardan altısı «konuların tetkikine lüzum yoktur, Tunagür'e isnadedilen fiiller varit değildir» diye kanaatlerini izhar etmişler, imzalarını koymuşlar. Diğer beş arkadaşımız da muhalif kalmışlar ve muhalefetlerini bildirmişlerdir. Kimdir bu arkadaşlar? Bu arkadaşlar, o zamanın iktidar partisine mensubolan ve olmıyan arkadaşlardan mürekkeptir. İktidar kanadına mensubolan arkadaşlarımızın Tunagür'e isnadedilen fiillerin varid olmadığını ileri sürmüşler ve böyle imza koymuşlar, diğer arkadaşlar da «hayır, varittir, kanunsuzluklar vardır, hakkında takibat icra edilmesi yerinde olur» diye müdellel, sebepli, delilli kanaatlerini yazmışlardır.

Şimdi arkadaşlar, bir komisyon bir meseleyi müzakere ederken ve bir karara varırken ve bu kararını bir raporla tevsik ve tesbit ederken delillerle mukayyettir. Bu komisyonlar, bu araştırma, bu soruşturma komisyonları nevema bir tahkik heyetidir, bir partizan heyeti değildir. Siyasi kanaatlerin üstünde vicdani, hukuki kanaatlerini tebellür ettirmekle mükelleftirler. Komisyonun kapısından içeri giren o heyet üyeleri komisyonun kapısında siyasi telâkkilerini ve mensuboldukları siyasi partinin düşünce ve kanaatlerini ve siyasi tutumunu orada bırakırlar; fert olarak, bir senatör olarak oraya girenler, böylece tahkikata devam ederler. Neticesinde de bu espri içerisinde bir kanaati vicdaniye varırlar. İşte arkadaşlarım, burada yedi seneden beri bulunuyoruz. Böyle bir çok komisyonlarda partizan idarenin tipik misallerini gördük ve Türkiye Büyük Millet Meclisinde de bunun şaheserini gördük ve en büyük mahkemedен de, (ama, o burada söylenen mahkeme-i kübra değil) bu dünya yüzündeki mahkemedен de bunların paçavra halinde dönüp geldiğine de şahidi

dolduk. İşte, arkadaşlar beni üzen, bana ıstırap veren bu hallerdir. Nedir bunlar? Memlekette cumhurî devri kısaltan, memlekette hak ve adaleti ayak altına aldrabilecek durumları ihdas eden hâdiselerin Türkiye Büyük Millet Meclisinde tekevvün etmesi bu rejime vurulan en büyük darbelerden birisidir. Bu darbelerle zaman, zaman yıpranarak; zaman, zaman ezilerek Millet Meclisi olarak, Cumnuriyet Senatosu olarak açıkça bu kürsüden ifade edeyim ki, itibarımız kalmamıştır. arkadaşlar.

Neticede işte bâzi hâdiseler de maalesef başımıza gelmiştir. Hep bunlar nedendir arkadaşlar, Kayırmak duygusu, bir adama yaranmak duygusu bir adamı desteklemek, körü körüne desteklemek duygusu ve behemehal partinin emrinde olacağım, onun siyasi telâkkilerinin üstüne çıkmıyacağım, ne olursa olsun kirli adamları müdafaa edeceğim, kötülerin peşinde gideceğim, iyiyi asla söylemeyeceğim telâkkileridir ve bu telâkkiler arkadaşlar, maalesef ifade edeyim ki, bu çatının altında köklemiştir.

Muhterem arkadaşlarım, heyecanımı bağışlamamızı rica ediyorum. Bu heyecan şimdiki hâdiselerin heyecanı değildir. Tunagür dâvasının da heyecanı değildir. Ben bu kürsüden çok zaman aklımızı başımıza alalım, istifaların zamanında kullanılmasını bilelim diye misallerini göstererek ifade etmişimdir ve bîhassa muhterem A.P. kanadını uyarıma çalışmışımdır. (A.P. sıralarından «çok yaşa» sesleri) Ama, kendileri maalesef oralara yanaşmamışlardır ve yanaşmadıkları içindir ki, işte bugün, bu saniye ve şu dakikalarda en feci hâdiselerin içinde bulunuyoruz, arkadaşlar. İşte bunun içindir ki, misal olarak bu raporu size gösteriyorum. Bu rapor rejimin nerede olduğunu ve ne hale geldiğimizi bize gösteren en büyük delildir, arkadaşlar, en büyük delildir. Her şeyi yapacak ve suç işleyecek, memlekete ihanet edecek, her şeyi yapacak, ondan sonra siz böyle bir adamı müdafaa edeceksiniz. Niçin? Hükümet müdafaa ediyor diye müdafaa edeceksiniz. Hükümete mi bağlı kalacaksınız, vicdanınıza mı bağlı kalacaksınız. Biz sizi oraya oturttuk da vicdanlarınızı bırakınız, Hükümete bağlı kalasınız mı dedik? Hayır, böyle bir şey söylemedik. Her tarafını teşvik ediniz, suç varsa tebellür ettiriniz, suç yoksa yoktur deyiniz diye sizleri seçtik. Üst tarafı arkadaşlar, söylenecek gibi değil.

Muhterem arkadaşlarım, bu üzüntümü burada ifade edeyim ve burada bırakayım. En mühim mesele de, işte, memur tâyin etmiş de, ötekini bilmem ne yapmış da filân. Hadî bunlar idari meselelerdir, hadî, bunlar siyasi meseleler, Hükümetin takdirine bağlıdır. Ya bölücü hareketler hakkında ne buyrulur? Bölücü hareketler. Bunların her birisi çok ağır suçtur arkadaşlar, çok ağır suç. Bilmem nereye gitmiş de işte, halifeden bahsetmiş, bilmem nereye gitmiş de dinden bahsetmiş, bunlar bölücü hareketler, Kürtçü hareketler. Bunları takibetmemek suçtur, arkadaşlar. Bunları gizlemek suçtur. Buraya bu raporla gelmiyelim arkadaşlar. Bu zatı tutan Hükümet mesuldür. Asıl dâva budur. Biz Tunagür'ün üzerinde duracak değiliz. Tunagür bir vasıta arkadaşlar. Onun gibi ne Tunagürler vardır, bu memleketin içinde. Onu tutmuşuzdur, getirmişizdir. Ama arkadaşlar, unutmuyalım ki, bu memleketin en büyük dâvalarından birisi, bugün dahi Türkiye'yi bölücü hareketlerdir ve bunları teşvik edenlerin durumlarıdır. Bunun üzerinde gayet hassas olarak durmaya mecburuz, millet olarak durmaya mecburuz, Parlâmento olarak durmaya mecburuz ve hepimiz teker, teker bu meselenin üzerine eğilmek mevkiindeyiz. Onun için arkadaşlarım, ben sözlerimi burada kesiyorum. Hâdisenin bu kadar önemli olması karşısında, bir rey farkla inşa edilen bu raporun kabul edilmemesini ve tekrar tahkikat yapılmak üzere komisyona iadesini istirham ediyorum. Belki o zaman kalblere hidayet gelir de akıl, iz'an kendini bulur da hakka ve adalete uygun bir rapor tanzim edilir. Saygılarımla.

BAŞKAN — Sayın Hüseyin Öztürk.

HÜSEYİN ÖZTÜRK (Sivas) — Sayın Başkanım, değerli arkadaşlarım, diim, Sayın Devlet Bakanı Özgüneş'in raporu da çok, çok aşan, birçok delilleri ortaya koymasından sonra, benim arz edeceğim hususlar birkaç maddi delile dayanarak bu raporun reddiyle, soruşturmanın açılmasının hem Diyanet İşlerindeki gelişen diğer arkadaşlarımız üzerindeki birçok ithamların belki kalkmasına, aynı zamanda suçlular varsa cezalandırılmasının bundan sonra islâmın, bilhassa Diyanet İşlerinin başında bulunan Türkiye müslümanlarını teşkil eden insanların, müslümanlığın esaslarına yakışır şekilde hareket-

leri, bu Türk ulusunu, % 99 u müslüman olan Türk ulusunu daha da çok islâmın esaslarına bağlamak ve onu sevdirmek bakımından doğuracağı esasları dikkate alarak mutlaka müspet bir neticeye Yüce Senatonun varması bakımından bazı hususlar üzerinde duracağım.

Diyanet İşleri Başkan vekili Yaşar Tunagür, yüksek mahkemecinin nurculuğu yasaklıyan kararına rağmen, bu akımın Türkiye'de öncülüğünü yaptığı delillerle ortaya çıkıyor, hem de Diyanet İşleri Başkanı sıfatıyla. Atatürk'ün laik ve demokratik, sosyal deviet ilkelerini yok etmeye çalışan, cumhuriyetini yıkmak isteyen kişilerle işbirliği yapıyor. Kürt lideri Mustafa Barzaniyle irtibat kuruyor. Doğu illerimizdeki yurttaşlarımızı ayrı, müslüman bir kürt devleti kurmaya teşvik ediyor, edenlerle birlikte görülüyor. Abdurrahman Dürre ve Ali Aslan gibi kürtçü şahıslarla irtibatının olduğu tesbit ediliyor. Bundan faydalanan şeriatçi, özlemci güçler güç kazanıyor, örgütleniyor, siyasal bir yapı kuruyor. Çoğu gizli, beş - altı bin kadarı da izinli olan elli bini aşkın Kur'an kursu, hafız kursu, nur okulları, Süleymanlık tekkeleri Gazi Mustafa Kemal Atatürk düşmanlığıyla geliştiriliyor, bu bağta olan insanlar yetiştiriliyor, kılık ve kıyafet devrimine rağmen beyaz sarıklı, yeşil takkeli yüz binlerce köylü çocuğu, fakir halk çocuğu Türkiye'nin her tarafında çok sayıda görülmeye başlıyor. Devrimlerimize ve çağdaş uygarlığa karşı hazırlanıyor, karşı devrimcilik için teşkilatlandırılıyor. Özel olarak yetiştirilmiş, Atatürk düşmanı serbest vâizler Türkiye'nin dört bir yanında devrimci öğretmenlere, devrimci aydınlara karşı ayaklanıyor, aleyhte bulunuyor, hâdiseler yaratılıyor. Mukaddes ibadet yerleri istenmeyen şekilde çeşitli siyasal görüşlerin tartışıldığı yer haline getiriliyor. Devletin Diyanet İşleri Başkanı ve ilgili Bakanın ağzından bunları ömleyici tek kelime çıkmıyor. Diyanet İşleri Başkanı dendiği zaman elbette ki, islâmın esaslarını Türkiye'de geliştirmek, yerleştirmek, güçlendirmek için çeşitli teşriyat, çeşitli çalışma içinde olması gerekirken, müslümanları birleştirmesi gerekirken, ayırıcı ve ayrımcılığı tahrik edici ortamlara doğru sürüklüyor ki, bunlar delilleriyle tesbit edilmiştir. Diyanet İşleri teşkilâtındaki değerli hocalar harcanıyor, yerlerine Türk ordusundan nur-

culuğu kanunla saptanmış cezalandırılarak ordudan atılmış olan Cemalettin Bölükbaşı, Hasan Okur, Mustafa Cahit Türkmemoğlu ve Ahmet Acet gibi kimseler Tunagür'ün yakını ve zihniyetine uygun olduğundan Diyanet İşlerinde görev veriliyor ve önemli işlere getiriliyor.

Ahmet Karakullukçu'nun tayininde yine Yaşar Tunagür'ün zihniyetinde ve inancında olduğu için kendisi İmam - Hatip Okulu mezunu olmasına rağmen Hukuk Fakültesi ve Yüksek İslâm Enstitüsü mezunu gibi gösterilerek evrakta tahrifat yapıyor ve bunun müftülüğe tayini yapıyor. Erdek Müftülüğünden alınıp İzmir gibi bir yerin müftülüğüne getiriliyor. Oysa ki, İzmir'e müftü olarak getirilecek birçok İslâm Enstitüsü, diğer İlahiyat Fakültesi mezunları vardır. Diyanet İşlerinde bunların her biri eser vermiş, isim yapmış insanlardır. Bunlar arzu ettiği halde gidemiyor, fakat Karakullukçu bu-
raya güdebiliyor.

Nurcuların korunduğu kanaati tamamen bu rapordan anlaşılıyor. Ve böylece Irak Kültür Ataşemizi Reşat Oğuz'un oradaki milliyetçi hareketleri ve davranışları, oraya kaçırılmış olan Türk çocuklarının Arap milliyetçiliğinden kurtarılması, Atatürk düşmanı, Cumhuriyet düşmanı olarak yetiştirilmesinden kurtarılması için sarf ettiği gayretler bilhassa Yaşar Tunagür'ün tamamen açık ve gizli baskılarıyla oradan alınıyor, onun yerine kendi zihniyetinde olan, aynı şekilde nurculuğu benimsemiş olan Konya Yüksek İslâm Enstitüsü Başmuavini Necati Çorçioğlu'nun atanması sağlanıyor ve Türkiye'de genel olarak bu gelişmeler devam ederken, görüyorsunuz ki bugün Türkiye'nin içerisinde hakikaten Parlâmentoyu da aşmış olan, hükümetleri de aşmış olan, tamamen şeriatçi, teokratik bir düzen özlemleri güç kazanıyor, aşırı sol kadar Türkiye'de tehlikeli bir hale geliyor.

Fakat bugüne kadar Diyanet İşleri Başkanlığını yürüten Yaşar Tunagür'den ve onu kontrol altında tutması gereken Devlet bakanlarından bunları ömleyici tek kelime çıkmıyor. Evet. Şimdi bu kadar ithamın altında bulunan bir teşkilâtın incelenmesinde, araştırılmasındaki rapor bu olmamalı idi. Bu rapor, bu delillerin hepsini kapsayan, bu maddi delilleri canlı hale getiren ve mutlaka bir soruşturmaya gidilmesini gerektiren özellik taşımalı idi. Belki o zaman

birçokları şimdilik katî olarak inanmadığımız, inanmadığımız, araştırılınca, vesikalar ortaya konunca belki de daha çok ikna olacağımız, oylarımızı kullanırken şu veya bu tarafta daha vicdani, daha inançlı, daha bilinçli olacağımız duruma gelmesi gerekirken, öyle bir rapor getirilmiş ki, rapor sanki Tunagür'ün savunmasını yapmış.

Bu bakımdan, böyle bir rapor bugün burada tartışılırken, bilhassa Komisyon Başkanından istihdamın şu ki, itham altında kalmış insanlar hakkında, bu şekli ile rapor hakikaten Komisyondan geldiği gibi kabul edilirse, ithamlar devam edecek, belki bu çıban daha da kanyarak birçok tatsız dedikoduların, tatsız gelişmelerin, tatsız huzursuzlukların devamına sebep olacaktır. Dileğim o ki bu raporun reddi ile Soruşturma Komisyonunun açılması veya yeniden bir Araştırma Komisyonunun kurulmasının gerekliliği vardır. inancım budur, saygılar sunarım.

AHMET NUSRET TUNA (Kastamonu) — Grup adına söz istiyorum.

BAŞKAN — Sayın üyeler; müsaadenizle bir noktayı vuzuha kavuşturmak mecburiyetini duyduğumu arz edeyim.

Senato araştırması, bir denetim aracı olarak belli bir konuda bilgi edinmek gayesini istihdaf eder. Tüzüğümüzün 138 nci maddesine göre raporun görüşülmesi sonucunda bir oylama söz konusu değildir.

MUSTAFA TIĞLI (Sakarya) — Takriri izah etmek istiyorum.

BAŞKAN — Rica ederim efendim. Bu noktayı açıkladıktan sonra, usulle alâkalı Sayın Rifat Öztürkçüne, Sayın Fehmi Alpaslan ve Sayın Hamdi Özer arkadaşlarımız söz istemişlerdir. Usul hakkında aynı mânâyı taşıyan, kapsayan iki önerge geldi, bunları ittilânınıza arz ediyoruz. Birisi, Sayın Mustafa Tıgılı tarafından, diğeri Sayın Ekrem Özden tarafından verilmiştir, veriliş sıralarına göre arz ederim.

«Tunagür hakkında verilen rapor tatminkâr görülmediğinden sayın Bakanın verdiği yeni bilgilerin ışığı altında tahkikatın tevzii arz ve teklif edilir.»

Sayın Ekrem Özden'in :

«Tunagür hakkındaki Araştırma Komisyonu raporu etraflı bir tetkik sonucu olmadığından komisyona iadesini arz ve teklif ederim.» mealindedir.

Şimdi, geçen birleşimde Sayın Hazerdağlı, bir başka görüşten raporun komisyona, usulü bâzı noksanların ikmâli için, iadesini istemişti; bu reddedildi.

Şimdi, ikisi de aynı mânâda olan, aynı mânâda görülen bu usul hakkında müzakere açıyoruz

MUSTAFA TIĞLI (Sakarya) — Takririmi izah etmek istiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN — Takririnizi izah edeceksiniz, buyurunuz efendim.

AHMET NUSRET TUNA (Kastamonu) — Grup adına söz istedim.

BAŞKAN — Hay hay efendim. Yalnız bir husus meselesi söz konusu edildi, ondan sonra memnuniyetle zatîalınıza grup adına söz veririm, efendim.

Buyrun Sayın Tıgılı.

MUSTAFA TIĞLI (Sakarya) — Muhterem Başkan, muhterem arkadaşlar; Senato araştırması, belli bir konuda bilgi edinmek için getirilmiş bir müessesedir. Neticesinde kabul veya âdemi kabul gibi bir hususun olamayacağı ve böylece oylama konusu olmayacağı noktâi nazarı zannediyorum bir teamül var; ama müessesenin hikmeti ile kabîlî telif değil. Senato, bir husus hakkında gerçek bilgi öğrenmek maksadıyla bir araştırma komisyonu kurabildikten sonra, bu komisyonun vereceği rapor ile tatmin edilmemiş ise, iadesi tabii olur. Aksi halde bir sorumsuzluk başlar. Araştırma Komisyonu raporu oylanma konusu dışında sayılırsa, komisyona tabii bir sorumsuzluk yüklenmiş oluruz. Komisyon istediği gibi rapor verir, hattâ aksi iddialarla gelir, talebin dışında gelir, eksik tahkikat yapar, nasıl olsa yaptığım tahkikatla kalacaktır, müspet veya menfi bir oylama konusu olmayacaktır der ve araştırma müessesesi temelinden yıkılmış olur. Yüksek Senato, bir konuda bilgi edinmek için karar verir, komisyon karar, bu komisyon bu Senatoyu tatmin etmezse tatmin edilinceye kadar araştırmaya devam ettirir. İcabederse komisyonu değiştirir, müessesenin tabiatında vardır, bu icabında Komisyonu değiştirir, aynı konu hakkında yeni komisyonu vazifelendirir. İcabında bir noktayı unutmuş veya birkaç noktayı unutmussa, o unutilan noktanın tevsiini ister, tatmin edilinceye kadar ister ve bu istemesini oyu ile izhar eder. Heyeti Umumi-

ye, oylama bahis mevzuu olmazsa isteğini ne ile izhar etmiş olacaktır?

Bu itibarla teamül öyle dahi olsa veya Sayın Başkanın kanaati bu merkezde dahi olsa, bu müessesenin kuruluş sebebi ile kabilitelif değildir.

Bu itibarla ben, okunan rapordan tatmin edilmemiş olmam itibariyle, Sayın Bakanın verdiği yeni bilgiler muvacehesinde komisyonun tahkikatının tevsiini haklı olarak istediğime kaaniim.

Tatmin edilmişsek mesele yok. Tatmin edildik, reddine diyebiliriz. Ama gerçekten Heyeti Umumiye tatmin edilmemişse tatmin edilinceye kadar bunun sonunu almak Heyeti Umumiyenin hakkı olmak lâzımgelir. Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Efendim, Başkanlık olarak raporun tatminkâr olup olmadığı konusunda esasen bir rey izharından memnun bulunuyorum. Ben yalnız usul hükümleri gereğince raporun oylamaya sunulmasının mümkün olmadığını ve Cumhuriyet Senatosu Yüce Kurulundaki teamülün, emsalin de bu merkezde olduğunu ifade ettim.

Başkan olarak bir rey izharından memnu bulunduğumu arz ederim.

EKREM ÖZDEN (stanbul) — Önergemi izah için söz istiyorum.

BAŞKAN — Önergenizin izahı için buyurun, efendim.

FEHMİ ALPASLAN (Artvin) — Aleyhte söz istiyorum. efendim

BAŞKAN — Aleyhte zatiâlinize söz vereceğim, efendim.

Buyurun Sayın Özden, önergenizin izahını rica edeyim.

EKREM ÖZDEN (İstanbul) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım; Sayın Tığlı'ya bir noktada iştirak ediyorum, bir noktada iştirak edemiyorum.

OSMAN SALİHOĞLU (Sakarya) — Hepsi ne etmezsiniz.

EKREM ÖZDEN (Devamla) — Yok, ettiğim çok şeyler vardır.

BAŞKAN — Sayın Salihoglu rica ediyorum, efendim.

EKREM ÖZDEN (Devamla) — Bâzi meselelere sizinle beraber iştirak etmişizdir, efendim.

Oylamak mümkün değil. Sayın Tığlı «Oylanır» diyor. Hiç oylanmıyor. Gayet sarîh olarak, 138 nci madde;

«Araştırma Komisyonu, raporunu, kanaati ile birlikte Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına sunar. Bu rapor, Başkanlığa verildiğinden itibaren üç birleşim içinde gündeme alınır. Bu rapor üzerine görüşme açılır.» diyor. Başka bir şey söylemiyor.

MUSTAFA TIĞLI (Sakarya) — Oylama, tabiatında var.

EKREM ÖZDEN (Devamla) — Belki doğru, haklısınız, hukuk bakımından da böyle olması lâzım; ama bizim maddemiz gayet sarîh. Oylanır demiş olsa idi dediğiniz doğru idi.

İkinci meseleye tamamen iştirak ediyorum. Zaten bir önergem de var, sizinle beraberim.

133 ncü madde «Cumhuriyet Senatosu araştırması, belli bir konuda bilgi edinilmek için yapılan incelemeden ibarettir» diyor.

Eğer biz, bu belli bir konuda esaslı bir bilgi edinmişsek mesele yoktur. Ama bu rapor esaslı bilgi edinilmekten uzaktır ve bazı meseleler tahkik edilmemiştir. Raporun nihayetinde konulmuş olan muhalefet şerhleri de bunu açıkça belirtiyor. Tahmin ederim ki, Muhterem Komisyonun Başkanı da bu meselede bizimle beraber olacaklardır. «Ona lüzum görmedik» diyecekler. Lüzum görmemek mümkün değildir. Her meselenin tahkiki ve tetkiki icabeder; o kararlar buraya gelmek lâzımgelirdi. Gelmedikleri için, komisyona iade edilir. Hukuki neticesi nedir?» Komisyon tetkik edilmemiş olan meseleleri tetkik ve tahkik eder, yeniden bir karara varır. Bu gayet basit bir meseledir, bunun da böyle yapılması yerinde olur kanaatindeyim. Saygılarımla.

BAŞKAN — Sayın Fehmi Alpaslan, buyurunuz efendim.

AHMET NUSRET TUNA (Kastamonu) — Sayın Başkan, ben grup adına Sayın Özden'e cevap vermek üzere söz rica etmiştim.

BAŞKAN — Sayın Tuna, izin verirseniz tehevürünüzün gereği olmadığımı da ifade edeyim. Bir usul meselesi mevzuubahs olduğunda; zatiâliniz yıllar yılı Adalet ve Anayasa Komisyonunda, bendenizin de üye bulunduğu komisyonda, riyaset ediyorsunuz, usul meselesi daima esasa takaddüm eder. Usul meselesinde

zatiâtilerimiz eğer lehte, aleyhte söz isteseydiniz elbette iki dikkate alırdım. Usul meselesinde bir lehte, bir aleyhte iki zata - takrir sahipleri dışında - söz verme mevkiindeyim. Zatiâlinizin grup adına sataşma nedeni ile söz istemeniz vârit ise şu muameleyi oylamadan evvel, çünkü nihai bir neticeye bağlanacağı için size söz verebilirim; fakat aleyhte söz isteyen Sayın Fehmi Alpaslan'a zatiâlinizin grup adına da takdim etmem mümkün değil, izin verin bu usuli muameleyi tekemmül ettirelim efendim.

AHMET NUSRET TUNA (Kastamonu) — Yanıldığınızı ifade etmek istiyorum. Bir gruba hangi mevzuda olursa olsun, takaddümen söz talebeden gruba, söz verilir. Usuli muamele ihdas ediyorsunuz. Bir yanılma olduğu kanaatindeyim. Söz hakkının tanınmasını rica ediyorum.

BAŞKAN — Zatiâlinize söz hakkınızı teslim ediyorum. Eğer Sayın Tıgh ve Ekrem Özden tarafından verilen önergelerden evvel söz istemiş de görememişsem bu bizim za'fımız olur, bunu da bağışlayın efendim. Fakat bu arada söz istemişseniz kanaatimizi muhafaza ediyoruz.

AHMET NUSRET TUNA (Kastamonu) — Hayır, daha evvel istemiştin.

BAŞKAN — Daha evvelse bağışlayın, görmedim. Arkadaşlarıma sorarım, hatamı tashih ederim efendim. Sayın Fehmi Alpaslan, söz sizin, buyurun efendim.

FEHMI ALPASLAN (Artvin) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım; Sayın Tıgh ve Sayın Özden hususiyel şimdi Devlet Bakanı olarak vazife almış Özgüneş arkadaşımızın verdiği bilgiden sonra, bu rapor üzerinde daha çok çalışılması ve daha çok bilgi toplanması suretiyle Senatonun huzuruna çıkılması için raporun iadesi hakkında teklifte bulunuyorlar.

Araştırma müesseselerinde netice itibariyle oylama yok. Ama usule taallük eden, bilgi genişletilmesi isteğine taallük eden hususlarda eğer bir önerge verilirse bu önergenin kabul edilip edilmemesi elbette ki oylanabilir ve oylama sonunda da Genel Kurul kararını o istikamette kullanırsa bu rapor üzerinde daha çok çalışma yapılmak suretiyle yeni bir şekilde huzura getirilmesi için komisyona iade edilebilir.

Yalnız, bizim hâdisemizde başka hâdiselere ensal olmayacak şekilde bir özellik mevcut.

Neden meseleyi halinden çıkaracağız? Kendisini tanıdığımız günden beri gayet müdekkik ve ciddi bir çalışma içerisinde bulunduğuna yüzde yüz emin olduğumuz ve yalnız bir kandan veya bir şahsın değil, topyekûn emin olduğumuz bir arkadaşımız Özgüneş araştırma istemişlerdi. O zaman getirdikleri bilginin acaba kendisine kaynak teşkil eden yerlerden yanlış bazı malûmatlar gelmiş olabilir mi, olamaz mı diye bir düşündürücü tarafını haydi kabul edelim. Kendisine olan inangsızlığımızdan dolayı değil ama bilgi noksanlığı var mı, aksi istikametten bir bilgi getirilmiş mi gibi bir düşünceye sahibolabiliriz. Fakat bu sefer mesele üzerinde görüşme yapılırken bu mevzuu enine boyuna her vicdanda mutlak surette tesir bırakacak tarzda ortaya koydular. Bu rapor Komisyona iade edilse, yeni Komisyon teşekkül etse, yeni Komisyon mevcudolan bu deliller karşısında bilgi getirmeye çalışsa, bize getireceği bilgi Sayın Özgüneş'in burada evvelki gün yapmış olduğu açıklamanın üstüne çıkacak halde değildir.

Bizim, zannediyorum ki hepimizin, bu raporun bir noksanlık içerisinde bulunduğu başka taraflarını söyleyemiyorum, usule taallük eden bir görüşme içerisindeyim, en azından bir noksanlık içerisinde bulunduğu yolunda genel kanaate sahib olduğumuz ortada. Bu kadar marifet işlemiş olan bir kimsenin ve etrafının şimdi Devlet Bakanlığına gelen arkadaşımızın hassas bir şekilde takibine uğramak suretiyle kanunun pençesine tevdi edileceği yolunda da hiçbirimizde verrece şüphe yok. O halde bu raporun tekrar Komisyona iadesi veya Komisyonun artık güven verici olmaktan çıkmış olması itibariyle de yeniden bir komisyon teşkili, terkihi suretiyle meselenin üzerine yeniden dörmenin abesle iştigalden başka bir mâna taşımıyacağı ortada.

O itibarla arkadaşlarım lütfetsinler, rapor doğru idi, eğri idi değil, rapora mevzu olan hâdisenin bir daha Türkiye'nin ufkunda cereyan etmemesi için izhar edeceğimiz görüşler tamamlansın ve bu mesele burada kapansın; bizim raporu Komisyona verip de oradan gelinceye kadar bekliyeceğimiz zaman içinde, bu marifeti işliyen insanların marifetini görmek için harhalde beklememiz daha doğru olur ve o ra-

porun neticesinden, akibeti görmek daha da süratle mümkün olur kanaatini taşıyorum. O itibarla raporun tekrar Komisyona iadesine karşı olduğumu arz ederim.

BAŞKAN — Teklifin üzerinde görüşülmüştür. Sayın Nusret Tuna Sayın Ekrem Özden'in esas hakkındaki görüşmesi sırasında satışma nedeniyle söz istediğini, Divanda bulunan bir değerli arkadaşım gördüğünü ifade etti, fakat bana gördüğüm zannıyla haber vermediğini ifade etti. Diğer bir arkadaşım görmediğini söyledi. Talebiniz varittir, oylamaya geçmeden evvel buyurun.

İkinci bir satışmaya mahal verilmeyeceği ümit ve temennisini izhar etmeme müsaadenizi rica ederim, efendim.

A. P. GRUPU ADINA AHMET NUSRET TUNA (Kastamonu) — Sayın Başkan, elbet hata beşerî kul için her zaman mümkündür. Bu itibarla Yüksek Başkanlığınızın bana söz vermemek gibi sakım bir yol tutacağına kaani değilim. Fakat usuli bir muamele tekemmül etsin, sonra voririm şeklindeki o görüşe iştirak etmediğimi arz ediyorum.

Şimdi ben konuşma talebimi Sayın Özden'in grupuma vâkı satışması üzerine talebettim. Arkadaşlar, Sayın Özden işte siz şöyle tutumlu olursanız, işte başımıza şunlar geldi, bunlar geldi gibi hiç de münakaşasının derinleşmesine lüzum görmediğim bâzi beyanda bulundular. Pek güzel ifade ettiler, «hizmetleri görürken bu parti görüşlerini bırakalım» diye. Güzel bir temenni olmakla beraber kendilerinin buna ne kadar riayetkâr olduklarını bilemiyorum.

Muhterem arkadaşlar, Tunagür hakkında araştırma kararını kabul eden ve olumlu oyları ile bu tahkikatı intaceden, lütfen kabul buyurunuz ki A. P. Grupudur. A. P. Grupunun iltihak etmediği her hangi bir araştırma yapılamamıştır. Bu Parlâmentomuzdaki üye sayısından ileri gelmektedir. Muhterem arkadaşlar, biz böyle her hangi bir faniyi, yani A. P. Grupu olarak, böyle bir zatı himaye etme lüzum ve kararında olsa idik, o zaman tahkikat istemiyoruz derdik ve bu araştırma yapılamazdı. Onun için rica ediyorum. Grupuma haksız bir isnatta bulunduğunu lütfen kendisi de kabul etsin.

Arkadaşlar, bu münasebetle şunu ifade etmek istiyorum. Hakikaten her zaman ve her

devirde iktidara çeşitli kanallardan yaşanan kimseler olmuştur, olacaktır. Tunagür hakkında kesin bir bilgi ve malûmat sahibi değilim, esasen şahsi bilgimin de kıymeti yok. Yalnız böyle bir talep vukubulduğu zaman isnatların ağırlığı müvacehesinde grupum keyfiyetin tahkikine karar vermiş ve böyle bir kimseyi himaye etmek istemediğini reyleriyle testit ve tevsik eylemiştir.

Buna rağmen siz «Himaye ediyorsunuz» şeklindeki beyanda isabet olmadığı kanaatindeyim.

Muhterem arkadaşlarım, benim arz etmek istediğim husus bu. Şimdi iade edilmesi talebediliyor. Türkiye Büyük Millet Meclisinde de bu mevzuda soruşturma yapıyor. Ve bu işin takipçisi bir arkadaşımız da bugün o mevkide Bakan olarak bulunuyor.

Biz mevzuun daha derinleştirilmesinin grup olarak aleyhinde değiliz. Ne cins bilgi toplanması için muamele yapılması gerekiyorsa yapılmasına taraftarız. Her hangi bir şahsın himayesi için peşinen vardığımız bir karar ve kanaat yoktur. Bu aziz millete hizmet etme vasfında olan kimselerin Devlet bünyesinde bulunmasını ve hizmet görmesini isteyen kimseleriz.

EKREM ÖZDEN (İstanbul) — Bakanınız o fikirde değildi.

AHMET NUSRET TUNA (Devamla) — Bunun bu şekilde kabul edilmesini rica eder, Sayın Özden arkadaşımın Grupuma haksız olarak vukubulan isnadını geri aldığını ifade etmesini de rica ederim. Değilse bu şekilde kabul edilmesini, himaye sadedinde hareket eden grupumun bu şekilde karar vermeyeceğinin bilinmesini rica ediyorum, saygılar sunarım. (A. P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Sayın Nusret Tuna'nın konuşması sırasında Sayın Ekrem Özden bravo sesi ile tasvipkâr bir durumda olduğunu ifade etti, bu beyanı. Ayrıca bir mütalâanız olacak mı?..

EKREM ÖZDEN (İstanbul) — Yerimden rica ediyorum. Burada ben komisyon hakkında konuştum ve Hükümetin de bu zatı himaye ettiğini ifade ettim, bu kadar.

BAŞKAN — Teşekkür ederim. Komisyon olarak bir mütalâanız var mı, Komisyona iadesi isteniyor?..

ARAŞTIRMA KOMİSYONU BAŞKANI İB-BAHİM TEVFIK KUTLAR (Gaziantep) — Konuşacağım.

BAŞKAN — Hayır efendim, usul. Teklifi oyluyorum efendim. Değerli arkadaşlarım, Sayın Teğh ve Sayın Özden arkadaşlarımızın raporu tatminkâr bulmadıklarından iadesine mütaaddilik önermelerini oylarınıza sunuyorum.

SUPHI KARAHAN (Tabii Üye) — Bir hususun tasrihini rica ediyorum, acaba aynı Komisyona mı, yoksa başka bir Komisyon mu?...
BAŞKAN — Komisyona iade edilecek. Öner-

geleri kabul edenler yani raporun Komisyona iadesini kabul edenler işaret buyursunlar efendim...

EKREM ÖZDEN (İstanbul) — Hani rey verecektiniz, sözünüzle hareketiniz birbirine uymuyor.

İSA BİNGÖL (Muş) — Rica ederim, burada da mı Sayın Özden...

BAŞKAN — Lâtfen efendim, oylamaya geçtik. Kabul etmiyenler... Raporun komisyona iade edilmesi kabul edilmiştir, efendim.

6 . — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — *Ticari İşletme Rehni Kanun Teklifinin Millet Meclisince kabul olunan metni, ve Cumhuriyet Senatosu Mali ve İktisadi İşler ve Anayasa ve Adalet komisyonlarından 5 er üye alınmak suretiyle kurulan Geçici Komisyon raporu (Millet Meclisi 2/17; Cumhuriyet Senatosu 2/311 (S. Sayısı : 1551) (1)*

BAŞKAN — Bir önerge var, okutuyorum efendim :

Yüksek Başkanlığa

Gündemin birinci görüşmesi yapılacak işler kısmında yer alan ticari işletme rehni kanun teklifinin, gündemdeki bütün işlere öncelik tanınarak ivedilikle görüşülmesini arz ve teklif ederim.

Geçici Komisyon
Başkanı

Sabahattin Orhon

BAŞKAN — 1551 sıra sayılı teklifin öncelik ve ivedilikle görüşülmesi önerilmektedir. Önerge üzerinde söz isteyen arkadaşımız yok. Öncelikle görüşülmesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler... Kabul edilmiştir efendim. Komisyon ve Devlet Bakanı Sayın Çilingiroğlu buradalar. Komisyon lütfen yerini alsın.

Raporun ve teklifin ihtiva ettiği maddelerin okunup okunmamasını oylarınıza sunuyorum okunmasını kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir. Tümü üzerinde söz isteyen

(1) 1551 S. Sayılı basmayazı tutanağın sonundadır.

arkadaşımız yok. Maddelere geçilmesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler... Maddelere geçilmesi kabul edilmiştir. İvedilik teklifini oylarınıza sunuyorum kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir, efendim.

Ticari İşletme Rehni Kanun teklifi
Kanun kapsamı

Madde 1. — Ticaret veya esnaf ve sanat sicilinde kayıtlı bir ticari işletme üzerinde rehni hakkı bu kanuna yazılı hükümler dairesinde tesis edilir.

BAŞKAN — Birinci madde üzerinde söz isteyen arkadaşımız var mı efendim... Yok maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Birinci madde kabul edilmiştir, efendim.

Ticari işletme rehniinde taraflar

Madde 2. — Ticari işletme rehni sözleşmesi, tüzel kişiliği haiz ve sermaye şirketi olarak kurulmuş kredi müesseseleri, kredili satış yapan gerçek ve tüzel kişiliği haiz müesseseler ve kooperatifler ile ticari işletmenin maliki bulunan gerçek ve tüzel kişiler arasında yapılır.

Ancak, kredili satış yapan müesseselerin rehni hakkı munhasıran vâdeli satış yapmış olduğu 3 ncü maddenin (b) fıkrasında zikredilen hususat üzerinde tesis edilir.

BAŞKAN — İkinci madde üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Yok. İkinci maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... İkinci madde kabul edilmiştir.

Rehnin muhteva ve kapsamı

Madde 3. — Ticari işletme rehni aşağıdaki unsurları kapsar :

- a) Ticaret unvanı ve işletme adı,
- b) Rehlin tescili anında mevcut ve işletmenin faaliyetine tahsis edilmiş olan makina, araç, alet ve motorlu nakil araçları,
- c) İhtira beratları, markalar, modeller, resimler ve lisanslar gibi sınai haklar.

Taraflar ticaret unvanı, işletme adı ve menkul işletme tesisatı dışında kalan unsurlardan bir veya birkaçını rehlin dışına bırakabilirler.

Gemi ipotegi hakkındaki hükümler saklıdır.

BAŞKAN — Üçüncü madde üzerinde söz istiyen sayın üye .. Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir, efendim.

Rehlin sözleşmesinin tanzimi

Madde 4. — Rehin sözleşmesi, ticari işletmenin kayıtlı bulunduğu sicil çevresindeki bir noter tarafından tanzim edilir. Sözleşmede, rehne air unsurların tam listesi de ayırdedilmelerini mümkün kılacak özellikleri ile birlikte yer alır.

BAŞKAN — Dördüncü madde üzerinde söz istiyen sayın üye?.. Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler...4 ncü madde kabul edilmiştir.

Rehin hakkının doğumu

Madde 5. — Rehin hakkı ticari işletme sahibinin veya kredi müessesesinin veya alacaklının yazılı talebi üzerine ticari işletmenin kayıtlı bulunduğu Ticaret veya Esnaf ve Sanat siciline tescil ile doğar.

Sözleşmenin yapıldığı tarihten itibaren 10 gün zarfına tescil talebedilir ve ilgili sicil memurluğunca bu işlem yerine getirilir.

Ticari işletmeye dâhil unsurlardan bir kısmı üzerinde rehlin tasarruf hakkı bulunmaması halinde Medeni Kanununun 853 ncü maddesinin buna dair hükmü uygulanır.

Ticaret veya Esnaf ve Sanat Sicilindeki kayda istinadederek rehin hakkı iktisabedenin bu iktisabı muteberdir.

Tescil harc ve masraflarının hangi tarafa aidolacağı rehin sözleşmesinde belirtilir.

BAŞKAN — Beşinci madde üzerinde söz istiyen sayın üye?.. Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir, efendim.

Tescilin şekli

Madde 6. — Rehlin tescilinde alacaklının ticaret unvanı, açık adresi ve ikametgâhı, alacağın Türk lirası olarak miktarı, alacağı miktarı muayyen değilse ticari işletmenin ne miktar için teminat teşkil edeceği, alacak faizli ise faiz nisbeti kaydolunur.

BAŞKAN — Sayın Komisyon, 6 ncı maddede 4 ncü satırda virgülden sonra «Alacağın» olması lâzım, değil mi efendim?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI SABA-HATTİN ORHON (Giresun) — Evet efendim «alacağın» olacak.

BAŞKAN — Teşekkür ederim. Madde üzerinde söz istiyen arkadaşımız...

EKREM ÖZDEN (İstanbul) — Müsaade buyurursanız bir soracağım.

BAŞKAN — Kime tevcih buyuracaksınız? Buyurunuz efendim.

EKREM ÖZDEN (İstanbul) — Sayın Başkan, burada faizden bahsediyor : «teminat teşkil edeceği, alacak faizli ise faiz nisbeti kaydolunur.» diyor. Bu faiz nisbeti nedir, ne kadar nisbettedir?

BAŞKAN — Sayın Özden, soruyu kime tevcih buyuruyorsunuz, komisyona mı, Hükümet mi?

EKREM ÖZDEN (İstanbul) — Komisyonca.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Orhon.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI SABA-HATTİN ORHON (Giresun) — Sayın Başkan, alacağın nisbeti anlaşma ile mukayyettir. Ve faizin...

EKREM ÖZDEN (İstanbul) — Fahiş faizler alınmaktadır. Buradaki faiz kanuni faiz midir?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI SABA-HATTİN ORHON (Giresun) — Elbette kanuni faizin üstünde olmayacaktır, tescili için.

BAŞKAN — Teşekkür ederim efendim. Madde üzerinde söz istiyen sayın üye?.. Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Rehlin diğer sicillere bildirilmesi

Madde 7. — Tescilli mütâakıp Ticaret veya Elnaf ve Sanat Sicili memurunun derhal yapacağı bildiri üzerine, bu kanuna istinaden tesis edilen rehin, ticari işletmenin üzerinde faaliyet gösterdiği gayrimenkul işletme sahibine ait ise bu gayrimenkulün tapu kütüğündeki sayfasındaki beyanlar hanesine markalar, lisanslar ve ihtira beratları gibi sına haklar için Sanayi Bakanlığınca tutulan sicile, maden siciline, motorlu araçlar için nakil vasıtaları siciline, ticari işletme rehni veren müessesenin varsa şubelerinin bulunduğu yer sicillerine derhal kaydedilir.

BAŞKAN — 7 nci madde üzerinde buyurunuz Sayın Özden.

Komisyon Başkanı, Sayın Özden'den sonra mı konuşacaksınız?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI SABAHATTİN ORHON (Giresun) — Bir hususun tavzihi için...

EKREM ÖZDEN (İstanbul) — Lûtfedin.

BAŞKAN — Peki efendim, buyurun Sayın Komisyon Başkanı,

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI SABAHATTİN ORHON (Giresun) — Efendim, bu kanunun metninde geçen «Sanayi Bakanlığınca» ifadesinin «Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca» olması gerektiğini arz edecektim. Bir zühul olarak yazılmamış.

BAŞKAN — Sizdeki metin, Millet Meclisinde kabul edilen metin böyle mi efendim? Millet Meclisinde kabul edilen «Sanayi Bakanlığınca», değil mi?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI SABAHATTİN ORHON (Giresun) — Sanayi Bakanlığınca.

BAŞKAN — Buyurunuz Sayın Özden.

EKREM ÖZDEN (İstanbul) — Şimdi, Sayın Başkanım; «işletme sahibine ait ise bu gayrimenkulün tapu kütüğündeki sayfasındaki beyanlar hanesine..» Bu beyanlar hanesi meselesi hukukçu arkaadşlarım gayet iyi bilir. Bazen bir hukukî kıymet ifade etmiyor. Yani, ben sarahat göremiyorum. Beyanlar hanesine şöyle bir kurşun kalemle yazılıyor. Bu mahiyette midir? Yoksa, hukukî bir kıymeti haiz olacak mıdır? Çünkü bakınız burada: «Tapu kütüğün-

deki sayfasında beyanlar hanesine markalar..» Filân geliyor. Beyanlar hanesine indikten sonra elbette bir virgül olmak lâzım. Bu virgül «markalar» dan sonra geliyor. Bu da bir karışıklığı ifade ediyor. Bu «beyanlar hanesine» demeyip de; kütükteki sayfasına kaydolunur demiş olsa daha iyi olur, daha kuvvetli olurdu. «Beyanlar hanesine» ben haşiv telâkki ediyorum.

BAŞKAN — Var mı başka beyanınız?. Buyurunuz Sayın Artukmaç.

SADIK ARTUKMAÇ (Yozgat) — Sayın Başkan, kanunun metninde sayın sözcü de belirtti, «Sanayi Bakanlığı» tâbirinin «Sanayi ve Ticaret Bakanlığı» olarak düzeltilmesi gerekli. Bendeniz de bu maksatla söz almıştım. Yalnız burada üzerinde önemle durulması gereken bir nokta vardır. O da şu: Millet Meclisindeki metinde «Sanayi Bakanlığı» olarak kabul edilmiştir. Şimdi biz burada Senato olarak yeni teşekküle göre «Sanayi ve Ticaret Bakanlığı» olarak düzeltmek zorundayız. Ve binaenaleyh, metnin tekrar Millet Meclisine gitmesi gerekir. Lâkin biz bu düzeltmeyi mutlaka yapmak zorundayız. Bizim komisyonumuzun gerekçesinde bu iş biraz geçiştirilmek istenmiş. «Sanayi ve Ticaret Bakanlığı» tâbirinin yeni teşekkülün bu şekilde isim almasından dolayı bu metindeki, yani şimdi müzakere etmekte olduğumuz metindeki «Sanayi Bakanlığı»nın «Sanayi ve Ticaret Bakanlığı» anlamına geleceğini burada ifade etmek istiyorlar ve dolayısıyla de metinde tadilât yapılmaksızın böylece metnin Yüce Senatodan çıkması arzu ediliyor. Bendeniz bu fikre taraftar değilim. Değişiklik yapılmalı ve değişiklik Meclise gidip doğrusu çıkmalı. Arz ederim.

BAŞKAN — Önerge veriyor musunuz efendim?

SADIK ARTUKMAÇ (Devamla) — Vereceğim efendim.

BAŞKAN — Lûtfen.. Önergeyi bekliyoruz efendim. Sayın Komisyon başkanı bir izahınız olacak mı?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI SABAHATTİN ORHON (Giresun) — Muhterem Başkan, gerekçede de arz olunduğu üzere komisyon görüşünü yazılı olarak bildirmiştir. Yalnız bu kanun münasebetiyle değil, birçok kanun-

larımızda bu bakanlıklar birleşmeden evvel «Sanayi Bakanlığı» «Ticaret Bakanlığı» gibi ibareler vardır. Lütfen arkadaşımızın takrir vermeden evvel bunu da göz önünde tutmasını rica ederim. Lüzum yoktur. İleride bunların hepsi hangi mânada alınacağı ortaya çıkacaktır.

BAŞKAN — Şimdi, Sayın Artukmağ önergesini vermekte ısrar ediyorlar. Yazıyorlar. Buyurunuz Sayın Aydıner.

HİDAYET AYDINER (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Efendim, bakanlıklardaki tebeddül daima mümkündür. Çünkü kanunla değil, kararnamelelerdir. Bunun emsali mevcuttur: İmar Kanununun 57 nci maddesinin son fıkrası der ki, «İmar Kanununun tatbikatı neticesinde hâsıl olan lüzum üzerine Bayındırlık Bakanlığı Beldiyeden talimatnamenin değiştirilmesini istiyebilir». Mâlûmuâliniz şimdi kocaman bir vekâlet kurulmuştur. Vekâlet tasdik eder, vekâlet değiştirir. Binaenaleyh Bayındırlık Bakanlığı selâhiyattar olmak üzere ortadan çıktı, İmar Bakanlığı geldi. Yarın da belki başka bakanlığa gevriyecek. Binaenaleyh, işin vakti tarihine göre mercii kim ise o işi halleder. Onun için kanunu değiştirmeye ve iadeye lüzum yok.

BAŞKAN — Teşekkür ederim efendim. Sayın Artukmağ önergeyi veriyor musunuz efendim?

SADIK ARTUKMAĞ (Yozgat) — Vazgeçtim.

BAŞKAN — Sayın Sadık Artukmağ değişikliğe önergesi vermektен vazgeçmiştir. Maddede üzerinde söz istiyen başka arkadaşımız? Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Madde kabul edilmiştir, efendim.

Birden fazla rehin tesisi

Madde 8. — Aynı ticari işletme üzerinde birden fazla rehin tesis edilebilir. Alacaklıların hakları rehlin tescilli sırasına göre tâyin edilir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye? Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Madde kabul edilmiştir.

Rehin hakkının üçüncü şahıslara karşı ileri sürülmesi

Madde 9. — Alacaklının bu kanundan doğan rehin hakkı, ticari işletmeyi devralan herkese karşı ileri sürülebilir.

Şu kadar ki, rehinden haberdar olmaksızın ticari işletmenin sicil bölgesi dışındaki münferit unsurları üzerinde mülkiyet veya diğer aynı bir hakkı iktisabeden hüsnüniyet sahibi üçüncü şahsın hakları mahfuzdur. Ticari işletme sahibinin bu iktisap dolayısıyla bir talep hakkı varsa bu talep hakkı üzerinde alacaklının rehin hakkı devam eder.

Ticari işletmenin bu kanuna göre rehnedilen unsurlarının tamamı veya bir kısmı için tazminat veya sigorta bedeli ödenmesi icabettiği takdirde, tazminat veya bedel üzerinde de alacaklı rehin hakkına sahibolur.

İkinci ve üçüncü fıkrada yazılı hallerde, üçüncü şahıs kendisine yapılan ihbara rağmen işletme sahibine tediye de bulunursa alacaklının bundan doğan zararını tazmin ile yükümlü olur.

Ticari işletme sahibinin, alacaklının muvafakatini almak şartıyla işletmenin münferit bir unsurunun devri veya üzerinde bir aynı hak tesisi dolayısıyla alacaklı olduğu meblâğ veya kendisine verilecek tazminat yahut sigorta bedeli ile, işletmeden çıkan unsur yerine yenisini alma veya eski durumu iade etme hakkı saklıdır.

BAŞKAN — Dokuzuncu madde üzerinde söz istiyen sayın üye? Yok. Dokuzuncu maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Dokuzuncu madde kabul edilmiştir.

Ticari işletme sahibinin tasarruf yetkisi

Madde 10. — Ticari işletme sahibi, işletmenin normal faaliyette bulunabilmesi için gerekli her türlü muameleleri yapmak yetkisini haizdir.

Buna mukabil ticari işletme sahibi, ticari işletmeyi veya rehne dâhil münferit unsurları devretmek, bir aynı hakla takyidetmek, başka bir mahalle nakletmek veya başkaları ile değiştirmek için alacaklının muvafakatini almak zorundadır.

İşletme rehnine dâhil münferit unsurların alacaklının muvafakati ile başkalarıyla değiştirilmesi hallerinde meydana gelen değişikliklerin, taraflarca dördüncü madde hükümlerine göre düzenlenmiş olan listeye noter marifetiyle ilettilmesi şarttır.

İşletmeye ithal edilen yeni unsurların rehmin kapsamına dâhil olması için bu unsurların

listeye alınması ve ayrıca Ticaret veya Esnaf ve Sanat Siciline tescili lâzımdır.

BAŞKAN — 10 ncu madde üzerinde söz isteyen sayın üye var mı?..

EKREM ÖZDEN — (İstanbul) — Söz istiyorum.

BAŞKAN — Bayurun Sayın Özden.

EKREM ÖZDEN (İstanbul) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım; Türk hukukuna bu kanunla yeni bir müesrese gelmektedir. Medeni Kanunumuzda ve Ticaret Kanununda menkul rehni var; fakat tafsilâtlı değildir ve tatbikatı da çok azdır. Bütün rehimler gayrimenkul rehimleridir ve onun tatbikatı Türkiye'de pek çoktur. Burada bâzı kaideler konmuştur ve bu kaideler nasıl tatbik edilecektir, nasıl yürüyecektir, bilmiyoruz. Yeni bir hukuk.. Meselâ Kat Mülkiyeti Kanunu da yeni bir hukukî müesresedir; hattâ burada onun sözcülüğünü de yapmışım. Fakat, tatbikattan edindiğim kanaat bugün Kat Mülkiyeti Kanununun iyi işlemediğini göstermektedir ve katlar arasındaki ihtilâflar, yüzünden sulh mahkemelerinde dosyalar gittikçe büyümektedir.

Şimdi, burada da mesele pek aşikâr bir şekilde karışık bir vaziyet alıyor. Meselâ 3 ncü fıkrada, «işletme rehmine dâhil mühferit unsurların alacaklının muvafakati ile bağları ile değiştirilmesi hallerinde meydana gelen değişikliklerin, taraflarca 4 ncü madde hükümlerine göre düzenlenmiş olan listeye noter marifeti ile işlettirilmesi şarttır.» diyor.

Affedersiniz ama, kusura bakmayın ben anlayamıyorum. Yani, biraz oturup, çok çok tatbik etmek, birkaç tane sayfa çevirmek icab ediyor. «Noter marifeti ile işlettirilmesi şarttır.» Bundan ne mânâ çıkıyor? Noter mi bunu işletecek yani? Bana hiç bir şey ifade etmiyor gibi geliyor. Sonra, aşağıya doğru; «işletmeye ihtal edilen yeni unsurların rehni kapsamına dâhil olması için bu unsurların listeye alınması ve ayrıca ticaret veya esnaf ve sanat siciline tescili lâzımdır.» diyor. Bunlar nasıl anlaşılacak, nasıl meydana çıkacak? Bu o kadar güç bir şey ki arkadaşlar; bu kanun hakikaten biraz aceleye gelmiş gibi geliyor, bana. Millet Meclisinde aceleye gelmiş. Bakın şurada bir madde okudum, nazarı dikkatimizi celbediyor. «Her

halûkârda rehniyle temin edilen alacağın bakiyesinin kargılanması megruttur.» Her halûkârda.. Ben anlamıyorum. Türkiye Cumhuriyeti kanunlarında, bugün meri olan kanunların hiç birisinde ben her halûkârda diye ibare görmedim. Kim yazmış bunu Allah aksınıza? Kim yazmış? Bu kadar da tahrir hatası olamaz. Hadi anladık; bâzı gayri melhuz kelimeleri bize biraz yabancı geliyor, filân geliyor diyelim. Her halûkârda biz burada kullanmıyoruz. Ben 60 ı geçtiğim halde ben bu kelimeyi kullanmıyorum. Ama şimdi, kanunda görüyorum. Bunu okuyan bir Hukuk Fakültesi mezunu, abi Allah aşkına «Her halûkârda» nedir diye bana soracaktır. Bu kadar da hatalı, bu kadar da tahriri biçimsiz bir kanun olamaz. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Onuncu madde üzerinde söz isteyen başka sayın üye var mı?.. Yok. Komisyonun bir izahı olacak mı efendim?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler?.. Kabul etmeyenler?.. 10 ncu madde kabul edilmiştir, efedim.

Ticari işletmenin merhun değerinin muhafazası
Madde 11. — Ticari işletme sahibi işletmenin merhun değerini muhafaza için gerekli ihtimamı göstermediği veya kanunen öngörülen hallerde alacaklının muvafakatini almadığı ve bu yüzden de alacaklının zararına ticari işletmenin merhun değeri düştüğü takdirde hâkim tarafından kendisine verilecek mühlet içinde ok teminat vermesi veya evvelki hali iade etmez ise, talep üzerine alacaklıya teminat noksanına temkîl edecek bir miktarın ödenmesine hükümlenir.

BAŞKAN — 11 nci madde üzerinde söz isteyen sayın üye var mı?.. Yok.

11 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler?.. Kabul etmeyenler?.. 11 nci madde kabul edilmiştir.

Ticari işletme sahibinin cezalandırılması ve tazminata mahkûm edilmesi

Madde 12. — Ticari işletme sahibi, işletmesini veya rehne dâhil münferit unsurları alacaklının muvafakati olmaksızın başkalarıyla değiştirir veya temlik, aynı bir hakla takyit veya alacaklıyı izrar kasdıyla tahrip veya imha ederse bu yüzden alacağımı tamamen veya kısmen tahsil edemiyen alacaklının şikâyeti üzerine uğranılan zararın miktarı nazara alınmak suretiyle

le bir yıldan beş yıla kadar hapis ve iki yüz elli liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezası ile cezalandırılır.

Üğranılan zarar fahiş olduğu takdirde yukarıda yazılı cezaların âzamisine hükmolunur.

Ayrıca talep üzerine hâkim ticari işletme sahibini, kusurunun ağırlığını göz önünde tutarak rehinle temin edilen alacak miktarına kadar munzam bir tazminata da mahkûm eder.

BAŞKAN — 12 nci madde üzerinde söz istiyen sayın üye var mı?. Yok.

12 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler?.. Kabul etmeyenler?.. 12 nci madde kabul edilmiştir.

Üçüncü şahsın müdahalesinin men'i

Madde 13. — Ticari işletmeye veya rehne dâhil unsurlarına, rehin sağladığı teminatı tehlikeye düşürecek surette üçüncü şahıslar tarafından vukubulacak fiillerin men'ini alacaklı dâva edebilir.

Madde üzerinde söz istiyen sayın üye var mı .. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler ... Kabul etmeyenler?.. Madde kabul edilmiştir efendim.

Rehnin paraya çevrilmesi

Madde 14. — Borçlu borcunu ödemediği takdirde, alacaklıya; ticari işletmeyi veya münferit bir unsurunu temellük etmek hakkını veren her türlü mukavele hükümsüzdür.

Borçlu borcunu vâdesinde ödemezse, alacaklı merhunun satış bedelinden alacağını istifa eder. İşletme rehnine dâhil her unsur borcunu tamamına karşılık teşkil eder.

Alacaklı, alacağını temin için umumi hükümler dairesinde ticari işletmenin veya münferit unsurlarının ihtiyaten haczettirilmesini istiyebilir. Bu takdirde, ihtiyati haczi tamamlama merasimi rehin paraya çevrilmesi yoluyla olur.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye var mı?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler?.. Kabul etmeyenler?.. Madde kabul edilmiştir, efendim.

Paraya çevirmenin şümulü

Madde 15. — Alacaklı, merhunun paraya çevrilmesini talebedebilir.

Ancak satılacak unsurları ve satışın şümulünü, alacaklının ve ticari işletme sahibinin mu-

bik menfaatlerini nazarı itibara alarak icra memuru tâyin eder.

Her halükârda rehinle temin edilen alacağın bakiyesinin karşılanması meşruttur.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Özden.

EKREM ÖZDEN (İstanbul) — Bir de «meşruttur» kelimesi var.

Şimdi Sayın Başkanım, bu kanun teklifini yeni Hükümet nasıl anlıyor, bunu nasıl tatbik edecek? Bunun müşkülâtı var. Kelimeleri bozuk, ifadeler yanlış, yeni gelen bir müessesedir, bu. Bu müessesenin girintilerinden, çıkıntılardan istifade edecekler bulunabilir. Birçok dâvalar tekevvün eder. Onun için ben çok rica ediyorum; bu kanunu tekrar bir gözden geçirmek için, Allâh rızası için, geri alsınlar efendim, komisyon geri alsın yahut Hükümet geri olsun. Bunu teklif ediyorum.

BAŞKAN — Sayın Ucuza! buyurunuz efendim.

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; «Alacaklı, merhunun paraya çevrilmesini talebedebilir.» fıkrasından sonra gelen ikinci fıkrada;

«Ancak satılacak unsurları ve satışın şümulünü, alacaklının ve ticari işletme sahibinin muhik menfaatlerini nazarı itibara alarak icra memuru tâyin eder» hükmü vardır.

Şimdi, bendeniz bu fıkranın getirdiği hükümü anlayamadım. Fıkra icra memuruna büyük bir salâhiyet veriyor. İcra memuruna bu kadar geniş takdir hakkı tanıdığımız takdirde, benim şahsi kanaatim, tatbikatta hiçbir alacaklı kolay kolay alacağını paraya çevirme imkânına sahip olmaz. Bilmiyorum, ben yanlış mı anladım, yoksa hakikaten icra memuruna böyle bir yetki mi veriliyor? Eğer bu kadar geniş bir yetki icra memuruna veriliyorsa bendeniz bu madde aleyhinde oy kullanacağımı arz ederim. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — 15 nci madde üzerinde başka söz istiyen sayın üye var mı?... Yok.

Sayın Bakan ve sayın komisyon sözcüsü Sayın Özden'in istemi hakkında bir mütalâanız olacak mı efendim? Mütalâa vermeye mecbur değilsiniz.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI SABA-HATTİN ORHON (Giresun) — Hayır.

BAŞKAN — 15 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler?... Kabul etmeyenler?... 15 nci madde kabul edilmiştir efendim. («Edildi» sesleri) 15 nci maddeyi kabul buyuranlar lütfen ayağa kalksınlar efendim. Kabul etmeyenler... 15 nci madde reddedilmiştir, efendim.

EKREM ÖZDEN (İstanbul) — Zaten ekseriyet yoktur. Lütfen yoklama yapmanızı rica ediyorum.

BAŞKAN — Devam ediyoruz efendim.

Şimdi muhterem arkadaşlar, Anayasamız ve içtüzüğümüz başlangıçta, görüşmelere başlamak için bir nisabı meşrut kılmıştır. Ancak, bütün üyelerin bir kanun teklifinin veya bir rapor görüşmesinin takibinde salonda hazır bulunmalarına lüzum yoktur. Başkanlık olarak her zaman mutadolan çoğunluk görülmektedir. Eğer, yoklama istenirse usulen yoklama yapmaya Başkanlık Divanı elbette ki gidecek.

5. — CUMHURİYET SENATOSU ARAŞTIRMASI (Devamı)

2. — *Cumhuriyet Senatosu Ankara Üyesi Yiğit Köker ile İstanbul Üyesi Halûk Berkol'un TRT Ankara Televizyonuna dair Senato araştırması istiyen önergesi (10/34)*

BAŞKAN — Yiğit Köker?... Yok. Sayın Bakan?... Hazır. Gelecek Birleşime bırakıyoruz, efendim.

3. — *Cumhuriyet Senatosu Ordu Üyesi Şevket Köksal'ın, İstanbul'un Sağmalcılar ve Esenler mintakalarında vukubulan kolera hastalığına dair Senato araştırması istiyen önergesi (10/35)*

BAŞKAN — Sayın Ordu Üyesi Şevket Köksal?... Hazır. Sayın Bakan?... Yoklar.

Sayın Bakan olmadığı için araştırma önergesinin işleme konması mümkün değil, efendim.

4. — *Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Ekrem Özden'in, İstanbul'un Sağmalcılar ve Esenler mintakalarında vukubulan kolera hastalığına dair Senato araştırması istiyen önergesi (10/36)*

BAŞKAN — Sayın Ekrem Özden?... Buradalar. Sayın Bakan?...

DEVLET BAKANI DOĞAN KİTAPLI (Samsun Milletvekili) — İstanbul'dalar.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI SABAHATTİN ORHON (Giresun) — Söz istiyorum.

BAŞKAN — Komisyon, buyurun efendim.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI SABAHATTİN ORHON (Giresun) — Kanunun komisyonuna iadesini rica ediyoruz, efendim.

BAŞKAN — Evet, komisyon tarafından kanun teklifi geri istenmiş ve geri iade edilmiştir, efendim.

2. — *Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Mehmet Ünal'ın, İchtüzüğün 87 ve 88 nci maddelerinin tadili hakkında İchtüzük teklifi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (2/263) (S. Sayısı : 1441)*

BAŞKAN — Teklif sahibi?...

MEHMET ÜNALDI (Adana) — Buradayım.

BAŞKAN — Komisyon?... Yok. Diğer maddeye geçiyorum.

BAŞKAN — İstanbul'a gittiklerini ifade buyurdular, gelecek birleşime kalmıştır, efendim.

5. — *Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi Mehmet Hazer'in, üniversite ve yüksek okullarda vukubulan boykot, işgal ve diğer hâdiselere dair Senato araştırması istiyen önergesi (10/38)*

BAŞKAN — Sayın Mehmet Hazer?... Yok. Gelecek birleşime kalmıştır, efendim.

6. — *Cumhuriyet Senatosu Ankara Üyesi Yiğit Köker'in, öğrenci olayları ve şiddet hareketleri doğuran hususlara dair Senato araştırması istiyen önergesi (10/40)*

BAŞKAN — Sayın Yiğit Köker?... Yoklar... Sayın Bakan?... Yok. Gelecek birleşime kalmıştır, efendim.

7. — *Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi Sırrı Atalay'ın, son beş yıl içinde açılan ve kullanılan kredilerin ekonomik ve sosyal kalkınmadaki katkı ve etkilerine dair Senato araştırması istiyen önergesi (10/42)*

BAŞKAN — Sayın Atalay?... Yoklar. Gelecek birleşime kalmıştır, efendim.

8. — *Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi Sırrı Atalay'ın, bölgelerarasında artan farklılık ve*

bölgesel plâna gitme zorunluğunu olup olmadığı hususlarında Senato araştırması istiyen önergesi. (10/43)

BAŞKAN — Sayın Atalay?... Yoklar. Gelecek birleşime kalmıştır.

Gündemimizde başka bir konu bulunmadığından 4 Mayıs 1971 Salı günü saat 15,00 te toplanılmak üzere 64 ncü Birleşimi kapatıyorum, efendim.

Kapanma saati : 16,47

7. — SORULAR VE CEVAPLAR

B) YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI

1. — Cumhuriyet Senatosu Çanakkale Üyesi Nahit Altan'ın, Lapseki - Gelibolu arasında bir araba vapuru tahsisine dair yazılı soru önergesi ve Ulaştırma Bakanı Halûk N. Arık'ın cevabı. (7/737)

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Aşağıdaki hususun Ulaştırma Bakanlığınca yazılı olarak cevaplandırılmasına delâletlerinizi saygılarımla arz ederim.

Çanakkale Senatörü
Nahit Altan

1. — Lapseki - Gelibolu arasında bir araba vapurunun tahsisini müteaddit defa gerek Sayın Refet Sezgin gerekse ben Bakanlığınızdan talebetmiştik. Bugüne kadar müspet cevap alamadık. Böyle bir tahsis düşünüyor musunuz?

2. — Düşünüyorsanız hangi yıl programına alınmıştır?

T. C. 28 . 4 . 1971

Ulaştırma Bakanlığı
Liman ve Denizleri Dairesi
Başkanlığı Şb. Ulaştırma Müd.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

İlgi : 26 . 2 . 1971 gün ve Kanunlar Md. 11103 - 9710 - 7/737 sayılı yazınız:

Çanakkale Senatörü Sayın Nahit Altan'ın Gelibolu - Lapseki arasına araba vapuru tahsisine dair önergesi ile ilgili cevabın üç nüshası ilişikte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Ulaştırma Bakanı
Halûk N. Arık

Çanakkale Senatörü Sayın Nahit Altan'ın, Gelibolu - Lapseki arasına bir araba vapuru tahsisine dair soru önergesinin cevabı.

Gelibolu - Lapseki arasına bir araba vapuru tahsisine dair soru önergesi üzerine keyfiyet, 5842 sayılı Kanunla iç ve dış sularda yük ve yolcu taşımacılığı yapmakla görevli ve 440 sayılı Kanuna tabi Denizcilik Bankası T. A. O. Genel Müdürlüğüne intikal ettirilmiştir.

Bu hususta mezkûr Banka Genel Müdürlüğünden alınan ve Bakanlığımızca da uygun görülen 7 . 4 . 1971 tarihli cevabi yazıda; 1971 yılı içinde Çanakkale - Eceabat arası araba vapur seferleri için inşa edilen Cemalettin Erem gemisinin sefere girdiğinde bu hattan alınacak Mudanya araba vapurunun Gelibolu - Lapseki hattına tahsis edileceği bildirilmiştir.

Ancak, bu tip araba vapurlarının yanaşıp kalkabilmesi için,

A) Gelibolu iskelesinde;

a) Araba vapurunun yanaşacağı rıhtımda mevcut rampa kapak mahallinin onarılıp harap durumdaki ahşap usturmaçların yenilenmesi ile karibahrın taranması,

b) Gemiler için iskeleye tatlı su getirilmesi,

B) Lapseki iskelesinde de;

a) İskeleye rampa kapak mahalli yaptırılması,

b) Geminin yanaşacağı mahallin taranması suretiyle lüzumlu deniz suyu derinliğinin temin olunması,

c) Ahşap usturmaçların yenilenmesi,

d) iskeleye gemiler için tatlı su getirilmesi,

Gerekmektedir.

Esasen bu husus, mezkûr banka genel müdürlüğü tarafından ilgisi dolayısıyla Bayındırlık Bakanlığına intikal ettirilmiş ise de, adı geçen Bakanlığın, 31 . 3 . 1971 tarihli yazısıyla, 1971 yılı yatırım programında söz konusu iskelelerin onarım ve ıslahına mâtuf her hangi

bir ödenğin yer almadığı, bu sebeple, lüzumlu tadil ve onarım işlerinin başlatılmasına imkân bulunmadığı, ancak, ilerki yıllarda tahsisat ayrılması halinde gereğine tevessül olunacağı yolunda cevap verdiği anlaşılmaktadır.

Yukarda belirtilen işlerin intacına Mudanya araba vapuru Gelibolu - Lapseki hattına tahsis edilecektir.

Cumhuriyet Senatosu

GÜNDEMİ

64 NCÜ BİRLEŞİM

29 . 4 . 1971 Perşembe

Saat : 15,00

I

A - BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUÇLARI

1. — Anayasa Mahkemesine bir yedek üye seçimi.

B - İKİNCİ DEFA OYA KONULACAK İŞLER

II

SORULAR VE GENEL GÖRÜŞME

III

ÖNCELİKLE GÖRÜŞÜLMESİ KARARLAŞTIRILAN İŞLER

IV

A - HAKLARINDA İVEDİLİK KARARI VERİLEN İŞLER

B - TÜZÜK GEREĞİNCE BİR DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

1. — Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Mehmet Ünal'ın, İçtüzüğü'nün 87 ve 88 nci maddelerinin tadili hakkında İçtüzük teklifi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (2/263) (S. Sayısı : 1441) (Dağıtma tarihi 1 . 6 . 1970)

2. — Cumhuriyet Senatosu Ankara Üyesi Yiğit Köker ile İstanbul Üyesi Halûk Berkol'un TRT Ankara Televizyonuna dair Senato Araştırması istiyen önergesi (10/34)

3. — Cumhuriyet Senatosu Ordu Üyesi Şevket Köksal'ın, İstanbul'un Sağmacılar ve Esenler mıntakalarında vukubulan Kolera hastalığına dair Senato araştırması istiyen önergesi (10/35)

4. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Ekrem Özden'in, İstanbul'un Sağmacılar ve Esenler mıntakalarında vukubulan kolera hastalığına dair Senato araştırması istiyen önergesi (10/36)

5. — Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi Mehmet Hazer'in, üniversite ve yüksek okullarda vukubulan boykot, işgal ve diğer hâdiselere dair Senato araştırması istiyen önergesi (10/38)

6. — Cumhuriyet Senatosu Ankara Üyesi Yiğit Köker'in, öğrenci olayları ve şiddet hareketleri doğuran hususlara dair Senato araştırması istiyen önergesi. (10/40)

7. — Diyanet İşleri Bakanlığında görevli Yaşar Tunagür'ün faaliyetleri konusunda kurulan Cumhuriyet Senatosu Araştırma Komisyonu raporu (10/28) (Dağıtma tarihi : 14 . 12 . 1970)

8. — Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi Sırrı Atalay'ın, son beş yıl içinde açılan ve kullanılan kredilerin ekonomik ve sosyal kalkınmadaki katkı ve etkilerine dair Senato araştırması istiyen önergesi (10/42)

9. — Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi Sırrı Atalay'ın, Bölgelerarasında artan farklılık ve bölgesel plâna gitme zorunluğu olup olmadığı hususlarında Senato araştırması istiyen önergesi (10/43)

V

İKİ DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

A - İKİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK İŞLER

B - BİRİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK İŞLER

1. — Ticari İşletme Rehmi kanun teklifi'nin Millet Meclisince kabul olunan metni, ve Cumhuriyet Senatosu Mali ve İktisadi İşler ve Anayasa ve Adalet Komisyonlarından 5 er üye alınmak suretiyle kurulan Geçici Komisyon raporu (Millet Meclisi 2/17; Cumhuriyet Senatosu 2/311) (S. Sayısı : 1551) (Dağıtma tarihi : 19 . 4 . 1971)

Toplantı : 10

CUMHURİYET SENATOSU S. Sayısı : 1551

Ticari işletme rehni kanun teklifinin Millet Meclisince kabul olunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Malî ve İktisadi İşler ve Anayasa ve Adalet Komisyonlarından 5'er üye alınmak suretiyle kurulan Geçici Komisyon raporu (Millet Meclisi : 2/17 ; Cumhuriyet Senatosu : 2/311)

(Not : Millet Meclisi S. Sayısı : 128)

*Millet Meclisi
Genel Sekreterliği
Kanunlar Müdürlüğü
Sayı : 123*

17 . 3 . 1971

CUMHURİYET SENATOSU BAŞKANLIĞINA

Millet Meclisinin 15 . 3 . 1971 tarihli 71 nci Birleşiminde ivedilikle görüşülerek işari oy ile kabul edilen, ticari işletme rehni hakkındaki kanun teklifi, dosyası ile birlikte sunulmuştur.

Saygılarımla.

*Sabit Osman Avcı
Millet Meclisi Başkanı*

Not : Bu teklif 19 . 11 . 1969 tarihinde Başkanlıkça İlk Komisyona havale edilmiş ve Genel Kurulun 5, 8, 15 . 3 . 1971 tarihli 66, 67 ve 71 nci birleşimlerinde ivedilikle görüşülerek kabul edilmiştir. (Millet Meclisi S. Sayısı : 128)

Geçici Komisyon raporu

*Cumhuriyet Senatosu
Geçici Komisyonu
Esas No. : 2/311
Karar No. : 2*

15 . 4 . 1971

Yüksek Başkanlığa

Millet Meclisinin 15 Mart 1971 tarihli 71 nci Birleşiminde ivedilikle görüşülerek işari oy ile kabul edilen, ticari işletme rehni hakkındaki kanun teklifi, Millet Meclisi Başkanlığının 17 Mart 1971 tarihli ve 123 sayılı yazıları ile Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına gönderilmekle, Cumhuriyet Senatosunun 18 Mart 1971 tarihli 53 ncü Birleşiminde, Anayasa ve Adalet ile Mali ve İktisadi İşler komisyonlarından beşer üyenin katılması ile kurulması kabul edilen Geçici Komisyonumuzun 6 ve 15 Nisan 1971 tarihli Birleşimlerinde Hükümet adına ve Maliye ile Sanayi ve Ticaret bakanlıkları temsilcileri de hazır buldukları halde tetkik ve müzakere olundu.

I - Teklif, menkul rehni konusunda Türk medeni hukuku sistemine yeni bir istisna getirilmesini ve ticari işletme sahibi gerçek ve tüzel kişilerin, ticari işletmelerini, teslim vukubulmaksızın rehnederek kredi alabilmelerini öngörmektedir.

Türk medeni hukuku sisteminde, bir menkulün teminat olarak gösterilmesi, bir başka deyişle bir menkul üzerinde rehni hakkı tesis edilmesi halinde, kaideten, teslimi meşrut rehni hükümlerinin uygulanması ve menkulün borçlunun hasren zilyedliğini bertaraf edecek şekilde alacaklıya yahut onun rızası ile bir üçüncü şahsa devri esas benimsenmiş ve 854 nci maddede de hayvan rehni düzenlenirken bu kaidenin istisnasına yer verilmiştir.

Ayrıca, çeşitli özel kanunlarla zirai krediler yönünden rehne konu kılınacak menkullerin teslim vukubulmaksızın teminat olarak gösterilebilmeleri imkân da sağlanmıştır.

Böyle özel kanunlarla yapılan düzenlemeler dışında kalan alanlardaki uygulamalarda, genellikle, TMK'nun 777 nci maddesi hükmünden yararlanılmakta ve anılan maddeye göre, gayrimenkul rehni, mütemmim cüz'üleri ve teferruatı da kapsayıcı olduğundan menkulün, ancak, bir mütemmim cüz'ü ve teferruat niteliğine sahip bulunması halinde teslim yoluna gidilmeksizin gayrimenkul rehni tesisi suretiyle rehni gerçekleştirebilmekte ve aksi halde de böyle bir rehni işlemi yapılamamaktadır.

Teklifin gerekçesinde, menkulün, bir gayrimenkulün mütemmim cüz'ü ve teferruatı niteliğinde bulunmaması halinde dahi tâcirlere, kredi imkânları temin edilebilmek üzere, ticari işletmelerini alacaklıya yahut rızası ile tâyin edilebilecek bir üçüncü şahsa teslim etmeksizin rehnedebilmelerini gerçekleştirmek üzere bu kanun teklifinin getirildiği belirtilmektedir.

Mahdut kredi imkânlarına sahip tâcirlere daha geniş kredi kaynakları sağlamak üzere getirilen ve yukarıda belirtilen esasları ihtiva eden teklif Komisyonumuzca da benimsenmiştir.

II - Millet Meclisi metninin 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, Ek Madde, 23, ve 24 nci maddeleri Komisyonumuzca da aynen kabul edilmiştir.

Komisyonumuzca da aynen kabul edilen Millet Meclisi metnindeki maddelerde yer alan, Ticaret Bakanlığı ibarelerinin, Bakanlıklardaki son düzenlemeler de gözetilerek, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı olmak üzere anlaşıldığı ve böylece kabul edildiği hususu ile yine Komisyonumuzca da aynen kabul edilen ve Halk Bankası Kanunundaki paralel hükümler ile farklılık gösteren 12 nci maddedeki cezai hükümlerin, Halk Bankası Kanunundaki paralel hükümlerde gerekli değişiklikler yapılarak aynı hale getirilmesi dileği ile kabul edildiği keyfiyetinin raporda ifade edilmesi de karar altına alınmıştır.

Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun tasviplerine arz olunmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan Giresun S. Orhon	Sözcü Konya M. Varışlı	Kâtip Balıkesir N. Demirel	Gaziantep İ. Kutlar
Çorum M. Ş. Özçetin	Tabii Üye (Söz hakkım saklıdır) İmzada bulunamadı. M. Ataklı	Erzincan Söz hakkım saklıdır. F. Baysoy	

MİLLET MECLİSİNİN KABUL ETTİĞİ
METİN

Ticari İşletme Rehni kanun teklifi
Kanun kapsamı

MADDE 1. — Ticaret veya esnaf ve sanat sicilinde kayıtlı bir ticari işletme üzerinde rehin hakkı bu kanunda yazılı hükümler dairesinde tesis edilir.

Ticari işletme rehninde taraflar

MADDE 2. — Ticari işletme rehni sözleşmesi, tüzel kişiliği haiz ve sermaye şirketi olarak kurulmuş kredi müesseseleri, kredili satış yapan gerçek ve tüzel kişiliği haiz müesseseler ve kooperatifler ile ticari işletmenin maliki bulunan gerçek ve tüzel kişiler arasında yapılır.

Ancak, kredili satış yapan müesseselerin rehin hakkı munhasıran vâdeli satış yapmış olduğu 3 nci maddenin (b) fıkrasında zikredilen hususat üzerinde tesis edilir.

Rehnin muhteva ve kapsamı

MADDE 3. — Ticari işletme rehni aşağıdaki unsurları kapsar :

- a) Ticaret unvanı ve işletme adı,
- b) Rehnin tescili anında mevcut ve işletmenin faaliyetine tahsis edilmiş olan makina, araç, alet ve motorlu nakil araçları,
- c) İhtira beratları, markalar, modeller, resimler ve lisanslar gibi sınai haklar.

Taraflar ticaret unvanı, işletme adı ve menkul işletme tesisatı dışında kalan unsurlardan bir veya birkaçını rehnin dışında bırakabilirler.

Gemi ipoteği hakkındaki hükümler saklıdır.

Rehin sözleşmesinin tanzimi

MADDE 4. — Rehin sözleşmesi, ticari işletmenin kayıtlı bulunduğu sicil çevresindeki bir noter tarafından tanzim edilir. Sözleşmede, rehne dair unsurların tam listesi de ayırdedilmelerini mümkün kılacak özellikleri ile birlikte yer alır.

Rehin hakkının doğumu

MADDE 5. — Rehin hakkı ticari işletme sahibinin veya kredi müessesinin veya alacaklının yazılı talebi üzerine ticari işletmenin kayıtlı bu-

GEÇİCİ KOMİSYONUN KABUL ETTİĞİ
METİN

Ticari İşletme Rehni kanun teklifi

MADDE 1. — Millet Meclisi metnininin 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Millet Meclisi metnininin 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Millet Meclisi metnininin 3 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Millet Meclisi metnininin 4 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Millet Meclisi metnininin 5 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

(M. Meclisinin kabul ettiği metin)

lunduğu Ticaret veya Esnaf ve Sanat siciline tescil ile doğar.

Sözleşmenin yapıldığı tarihten itibaren 10 gün zarfında tescil talebedilir ve ilgili sicil memurluğunca bu işlem yerine getirilir.

Ticari işletmeye dâhil unsurlardan bir kısmı üzerinde rehnin tasarruf hakkı bulunmaması halinde Medeni Kanununun 853 ncu maddesinin buna dair hükmü uygulanır.

Ticaret veya Esnaf ve Sanat Sicilindeki kayda istinadederek rehin hakkı iktisabedenin bu iktisabı muteberdir.

Tescil hare ve masraflarının hangi tarafa aidolacağı rehin sözleşmesinde belirtilir.

Tescilin şekli

MADDE 6. — Rehnin tescilinde, alacaklının ticaret unvanı, açık adresi ve ikâmetgâhı, alacağın Türk lirası olarak miktarı, alacağı miktarı muayyen değilse ticari işletmenin ne miktar için teminat teşkil edeceği, alacak faizli ise faiz nisbeti kaydolunur.

Rehnin diğer sicillere bildirilmesi

MADDE 7. — Tescili mütaakıp Ticaret veya Esnaf ve Sanat Sicili memurunun derhal yapacağı bildiri üzerine, bu kanuna istinaden tesis edilen rehin, ticari işletmenin üzerinde faaliyet gösterdiği gayrimenkul işletme sahibine ait ise bu gayrimenkulün tapu kütüğündeki sayfasındaki beyanlar hanesine markalar, lisanslar ve ihtira beratları gibi sınai haklar için Sana-yi Bakanlığınca tutulan sicile, maden siciline, motorlu araçlar için nakil vasıtaları siciline, ticari işletme rehni veren müessesenin varsa şubelerinin bulunduğu yer sicillerine derhal kaydedilir.

Birden fazla rehin tesisi

MADDE 8. — Aynı ticari işletme üzerinde birden fazla rehin tesis edilebilir. Alacaklıların hakları rehnin tesisi sırasına göre tâyin edilir.

Rehin hakkının üçüncü şahıslara karşı ileri sürülmesi

MADDE 9. — Alacaklının bu kanundan doğan rehin hakkı, ticari işletmeyi devralan herkese karşı ileri sürülebilir.

(Geçici Komisyonun kabul ettiği metin)

MADDE 6. — Millet Meclisi metninin 6 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 7. — Millet Meclisi metninin 7 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 8. — Millet Meclisi metninin 8 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 9. — Millet Meclisi metninin 9 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

(M. Meclisinin kabul ettiği metin)

Şu kadar ki, rehinden haberdar olmaksızın ticari işletmenin sicil bölgesi dışındaki münferit unsurları üzerinde mülkiyet veya diğer aynı bir hakkı iktisabeden hüsnüniyet sahibi üçüncü şahsın hakları mahfuzdur. Ticari işletme sahibinin bu iktisap dolayısıyla bir talep hakkı varsa bu talep hakkı üzerinde alacaklının rehin hakkı devam eder.

Ticari işletmenin bu kanuna göre rehmedilen unsurlarının tamamı veya bir kısmı için tazminat veya sigorta bedeli ödenmesi icabettiği takdirde, tazminat veya bedel üzerinde de alacaklı rehin hakkına sahib olur.

İkinci ve üçüncü fıkrada yazılı hallerde, üçüncü şahıs kendisine yapılan ihbara rağmen işletme sahibine tediyede bulunursa alacaklının bundan doğan zararını tazmin ile yükümlü olur.

Ticari işletme sahibinin, alacaklının muvafakatini almak şartıyla işletmenin münferit bir unsurunun devri veya üzerinde bir aynı hak tesisini dolayısıyla alacaklı olduğu meblâğ veya kendisine verilecek tazminat yahut sigorta bedeli ile, işletmeden çıkan unsur yerine yenisini alma veya eski durumu iade etme hakkı saklıdır.

Ticari işletme sahibinin tasarruf yetkisi

MADDE 10. — Ticari işletme sahibi, işletmenin normal faaliyette bulunabilmesi için gerekli her türlü muameleleri yapmak yetkisini haizdir.

Buna mukabil ticari işletme sahibi, ticari işletmeyi veya rehne dâhil münferit unsurları devretmek, bir aynı hakla takyid etmek, başka bir mahalle nakletmek veya başkaları ile değiştirmek için alacaklının muvafakatini almak zorundadır.

İşletme rehnine dâhil münferit unsurların alacaklının muvafakati ile başkalarıyla değiştirilmesi hallerinde meydana gelen değişikliklerin, taraflarca dördüncü madde hükümlerine göre düzenlenmiş olan listeye noter marifetiyle işlettirilmesi şarttır.

İşletmeye ithal edilen yeni unsurların rehmin kapsamına dâhil olması için bu unsurların listeye alınması ve ayrıca Ticaret veya Esnaf ve Sanat Siciline tescili lâzımdır.

(Geçici Komisyonun kabul ettiği metin)

MADDE 10. — Millet Meclisi metninin 10 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

(M. Meclisinin kabul ettiği metin)

Ticari işletmenin merhun değerinin muhafazası

MADDE 11. — Ticari işletme sahibi işletmenin merhun değerini muhafaza için gerekli ihtimamı göstermediği veya kanunen öngörülen hallerde alacaklının muvafakatini almadığı ve bu yüzden de alacaklının zararına ticari işletmenin merhun değeri düştüğü takdirde hâkim tarafından kendisine verilecek mühlet içinde tek teminat vermez veya evvelki hali iade etmez ise, talep üzerine alacaklıya teminat noksanına tekabül edecek bir miktarın ödenmesine hükümlenir.

Ticari işletme sahibinin cezalandırılması ve tazminata mahkûm edilmesi

MADDE 12. — Ticari işletme sahibi, işletmesini veya rehne dâhil münferit unsurları alacaklının muvafakati olmaksızın başkalarıyla değiştirir veya temlik, aynî bir hakla takyit veya alacaklıyı ızzar kasdiyle tahrip veya imha ederse bu yüzden alacağını tamamen veya kısmen tahsil edemiyen alacaklının şikâyeti üzerine uğranılan zararın miktarı mazara alınmak suretiyle bir yıldan beş yıla kadar hapis ve iki yüz elli liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezası ile cezalandırılır.

Uğranılan zarar fahiş olduğu takdirde yukarıda yazılı cezaların âzamisine hükümlenir.

Ayrıca talep üzerine hâkim ticari işletme sahibini, kusurunun ağırlığını göz önünde tutarak rehnele temin edilen alacak miktarına kadar munzam bir tazminata da mahkûm eder.

Üçüncü şahsın müdahalesinin men'i

MADDE 13. — Ticari işletmeye veya rehne dâhil unsurlarına, rehmin sağladığı teminatı tehlikeye düşürecek surette üçüncü şahıslar tarafından vukubulacak fiillerin men'ini alacaklı dâva edebilir.

Rehnin paraya çevrilmesi

MADDE 14. — Borçlu borcunu ödemediği takdirde, alacaklıya; ticari işletmeyi veya münferit bir unsurunu temellük etmek hakkını veren her türlü mukavele hükümsüzdür.

(Geçici Komisyonun kabul ettiği metin)

MADDE 11. — Millet Meclisi metninin 11 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 12. — Millet Meclisi metninin 12 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 13. — Millet Meclisi metninin 13 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 14. — Millet Meclisi metninin 14 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

(M. Meclisinin kabul ettiği metin)

Borçlu borcunu vâdesinde ödemezse, alacaklı merhumun satış bedelinden alacağını tistifa eder. İşletme rehnine dâhil her unsur borcun tamamına karşılık teşkil eder.

Alacaklı, alacağını temin için umumi hükümler dairesinde ticari işletmenin veya münferit unsurlarının ihtiyaten haczettirilmesini istiyebilir. Bu takdirde, ihtiyati haczi tamamlama merasimi rehmin paraya çevrilmesi yoluyla olur.

Paraya çevirmenin şumulü

MADDE 15. — Alacaklı, merhumun paraya çevrilmesini talebedebilir.

Ancak satılacak unsurları ve satışın şumulünü, alacaklının ve ticari işletme sahibinin muhik menfaatlerini nazarı itibara alarak İcra memuru tâyin eder.

Her halükârda rehinle temin edilen alacağın bakiyesinin karşılanması meşruttur.

Takip sırasında idare ve işletme

MADDE 16. — İcra memuru satışına karar verilen ticari işletmenin veya münferit unsurlarının muhafazası, idaresi ve işletilmesi için lüzumlu bütün tedbirleri alır.

Paraya çevirmede takibolunacak usul

MADDE 17. — Ticari işletmenin veya münferit unsurlarının paraya çevrilmesinde İcra ve İflâs Kanununun menkul rehminin paraya çevrilmesi hakkındaki hükümleri uygulanır.

Rehmin sona ermesi ve ticari işletmenin kaydının terkini

MADDE 18. — Ticari işletmenin kaydının Ticaret veya Esnaf ve Sanat Sicilinden terkini sicil memuru tarafından derhal alacaklıya bildirilir.

Ticari işletmenin kaydının Ticaret veya Esnaf ve Sanat Sicilinden terkin edilmesi halinde alacağın tamamı muaccel olur.

Terkinin alacaklıya tebliğinden itibaren iki ay zarfında tescil edilmiş bulunan işletme rehminin paraya çevrilmesi yoluyla takibi yapılmadığı takdirde rehin hakkı düşer.

Tahsil edilemiyen alacağın takibi genel hükümlere tabidir.

(Geçici Komisyonun kabul ettiği metin)

MADDE 15. — Millet Meclisi metninin 15 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 16. — Millet Meclisi metninin 16 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 17. — Millet Meclisi metninin 17 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 18. — Millet Meclisi metninin 18 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

(M. Meclisinin kabul ettiği metin)

Alacağın son bulması

MADDE 19. — Alacağın son bulması halinde, ticarî işletmenin sahibi Ticaret veya Esnaf ve Sanat Sicilindeki rehnin kaydının terkinini alacaklıdan isteyebilir.

İcra ve İflâs Kanununun 153 ncü maddesi ticarî işletme rehninin terkinini halinde de tatbik edilir.

Rehnin terkinini sicil memuru tarafından 8 ncü maddede zikredilen sicillere işlenmek üzere bildirilir.

Gayrimenkul rehnine dair hükümlerin uygulanması

MADDE 20. — Ticarî işletme rehni hakkında bu kanunda özel hüküm bulunmayan hallerde gayrimenkul rehni hükümlerinden bu kanun hükümlerine aykırı olmıyanlar uygulanır.

Tüzük hazırlanması

MADDE 21. — Bu kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren altı ay içinde Adalet ve Ticaret bakanlıklarınca hazırlanacak tüzükte rehnin Ticaret veya Esnaf ve Sanat Siciline tescili ve sicil memurluğunca yapılacak diğer işlemler gösterilir.

Yetkili mahkeme

MADDE 22. — Bu kanunun uygulanmasından çıkacak anlaşmazlıkların halli ticarî sicilin bulunduğu mahallin Ticaret Mahkemelerinin görevi dâhilindedir.

EK MADDE: — Bu kanundaki ticarî işletme tâbiri, ticarî veya sımaî işletme ile esnaf veya sanatkârların işletmesindeki meslekini icraya yarıyan şeylerdir.

Yürürlük tarihi

MADDE 23. — Bu kanun yayımı tarihinden altı ay sonra yürürlüğe girer.

Kanunun yürütülmesi

MADDE 24. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

(Geçici Komisyonun kabul ettiği metin)

MADDE 19. — Millet Meclisi metninin 19 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir .

MADDE 20. — Millet Meclisi metninin 20 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 21. — Millet Meclisi metninin 21 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 22. — Millet Meclisi metninin 22 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

EK MADDE: — Millet Meclisi metninin ek maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 23. — Millet Meclisi metninin 23 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 24. — Millet Meclisi metninin 24 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.